

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Kvalita života obyvatel venkovské obce –
případová studie**

Bc. Petr Švec

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petr Švec

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Kvalita života obyvatel venkovské obce – případová studie

Název anglicky

Quality of Life of rural village – case study

Cíle práce

Cílem práce je analýza faktorů ovlivňující život ve venkovské obci. Budou sledovány některé vybrané faktory, jako příležitosti k zaměstnání, dopravní dostupnost, sociální služby, kulturní a společenské využití a bezpečnost. Na základě empirických dat budou porovnány klady a zápory venkovského života. Velice důležitý je také vztah k obci, tzv. lokální patriotismus, který zpravidla pozitivně ovlivňuje kvalitu života obyvatel obce. Dalším faktorem je činnost samosprávy a podílení se obyvatel na správě a chodu své obce.

Metodika

Empirický výzkum ve vybraných obcích bude proveden kombinací dotazovacích výzkumných technik, dotazníku a interview. Výsledky dotazování budou analyzovány, interpretovány a závěry budou k dispozici zastupitelům zkoumaných obcí.

Harmonogram

Březen 2019 – specifikace metodiky, stručný obsah teoretické části práce

Srpen 2019 – zpracování teoretické části DP (úvod, popis metodiky, literární rešerše)

Říjen 2019 – vlastní terénní šetření a odevzdání empirické části v první verzi

Listopad 2020 – odevzdání kompletní DP se zpracovanými připomínkami

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Obec, venkovské obyvatelstvo, kvalita života, samospráva

Doporučené zdroje informací

Majerová, V.: Český venkov 2006: Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace

Majerová, V., Kostecký, T., Sýkora, L.: Sociální kapitál a rozvoj Kraje Vysočina, Grada, 2011

Možný, I.: Česká společnost: Nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života

Surynek, A., Komárková, R., Kašparová, E.: Základy sociologického výzkumu

---

Předběžný termín obhajoby

2020/21 ZS – PEF (únor 2021)

Vedoucí práce

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2020

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 25. 11. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 12. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Kvalita života venkovské obce – případová studie“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27.11.2020 _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval paní profesorce Věře Majerové za podnětné a věcné připomínky při vypracování diplomové práce. Za její rady a vynikající konzultace. A v neposlední řadě bych chtěl poděkovat své rodině za trpělivost a vstřícnost při vypracování mé diplomové práce.

Kvalita života obyvatel venkovské obce – případová studie

Abstrakt

Život na vesnici se mění tak, jako se mění celá naše společnost a životní úroveň obyvatelstva. Hlavním tématem této práce je kvalita života na vesnici, kdy se budu zabývat nejprve základními pojmy na dané téma, tj. definicí venkova, historickým kontextem vesnice a vesnicí současnosti. V praktické části jsem provedl kvalitativní výzkumné šetření formou rozhovorů a dotazníků s obyvateli dvou vybraných obcí, Mezilesí a Catoraz, v okrese Pelhřimov, které jsem zanalyzoval a porovnal výsledky obou forem výzkumného šetření z hlediska kvality života obyvatel na venkově. K vypracování teoretické části byly využity dostupné primární a sekundární zdroje.

Klíčová slova: Obec, venkovské obyvatelstvo, kvalita života, samospráva.

Quality of Life of rural village – case study

Abstract

Life in a village has changed, same way as whole society has changed and same way, as has changed our standard of living. The main topic of this diploma thesis is quality of life in a village. First of all, I will focus on basic concepts connected to this topic – definition what does the countryside mean, historical context of a village and the village of nowadays. In practical part of this paper I had provided qualitative research survey in form of interviews and questionnaires with inhabitants of two selected villages: Mezilesí and Cetoraz in Pelhřimov county. Then I analysed results of these materials and compared them in terms of quality of life of village people. Available primary and secondary sources were used to process the theoretical part of this thesis.

Keywords: Village, rural population, quality of life, local administration.

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Cíl práce a metodika	13
2.1	Cíl práce.....	13
2.2	Metodika	13
3	Teoretická část	14
3.1	Kvalita života.....	14
3.1.1	Teoretické vymezení kvality života.....	16
3.1.2	Roviny a činitelé kvality života	17
3.1.3	Sociologické aspekty kvality života	18
3.1.4	Dimenze kvality života.....	23
3.1.5	Hodnota a kvalita života	25
3.1.6	Měření a indikátory kvality života.....	25
3.2	Obec.....	26
3.2.1	Členění obcí.....	27
3.3	Definice venkova	28
3.3.1	Charakteristické znaky venkova	29
3.3.2	Historie venkova.....	31
3.4	Sociologie venkova	37
3.5	Klady a zápory života na venkově.....	38
3.6	Migrace mladých obyvatel venkova za prací.....	39
4	Praktická část.....	41
4.1	Základní údaje o vybraných obcích	41
4.1.1	Mezilesí:	41
4.1.2	Cetoraz:	42
4.2	Metodika, výzkumné otázky a stanovení hypotéz.....	42
4.2.1	Výzkumné otázky:.....	44
4.2.2	Hypotézy:	44
4.3	Sběr dat, výzkumný vzorek.....	44
4.4	Analýza a vyhodnocení rozhovorů	45
4.4.1	Rozhovory s obyvateli Mezilesí:	45

4.4.2	Rozhovory s obyvateli obce Cetoraz:.....	46
4.4.3	Shrnutí odpovědí respondentů z obou obcí v rámci provedených rozhovorů:	47
4.4.4	Analýza a vyhodnocení dotazníků.....	49
4.5	Celkové vyhodnocení výzkumného šetření.....	54
4.6	Návrhy a opatření.....	55
4.7	Diskuse.....	57
5	Závěr.....	60
6	Seznam použitých zdrojů.....	63
7	Seznam použitých příloh.....	67

Seznam obrázků

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb

Obrázek 2: Věk respondentů obec Cetoraz

Obrázek 3: Věk respondentů obec Mezilesí

Obrázek 4: Co je pro respondenta na vesnici nejdůležitější – obec Mezilesí a Cetoraz

Obrázek 5: Hodnocení občanské vybavenosti respondenty obou obcí

Seznam tabulek

Tabulka 1: Model kvality života

Tabulka 2: Klady a zápory

Tabulka 3: Hodnocení vybraných faktorů ovlivňujících kvalitu života v obci

Seznam použitých zkratk

WHO	Světová zdravotnická organizace
OSN	Organizace spojených národů
QOL	Quality of life
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
JZD	Jednotné zemědělské družstvo

1 Úvod

Každý člověk se ve svém životě musí rozhodnout pro místo, kde bude žít. Pro někoho to je město, kde je vše soustředěno, a to od úřadů, zdravotní péče, služeb, zaměstnání i zábavy, nebo je to venkov, který je klidnější, lidé jsou si zde blíže, je zde zdravější životní prostředí a kontakt s přírodou.

V souvislosti s venkovem se často diskutuje o kvalitě života lidí na venkově, která je předmětem této práce.

Život na venkově nabízí různým věkovým skupinám různé věci. Pro mladé lidi však bývá často spíše neatraktivní, zejména pokud mají daleko k městu a lákadlům, která město nabízí. Některé rodiny s dětmi, lidé, kteří tíhnou k venkovu nebo někteří starší lidé, kteří na venkově žijí od narození, nebo zde kdysi bydleli, zase naleznou v prostředí venkova to, co k životu potřebují. Vše je pochopitelně individuální a výhody a nevýhody života ve městě a na venkově budou tedy i nadále předmětem řady odborných i laických diskusí, neboť každému vyhovuje něco jiného. Stejně jako existuje skupina lidí, kteří kritizují město a nemohli by ve městě žít, je tu i skupina lidí, již si nedokážou představit život na venkově jinak než v podobě chvilkové rodinné rekreace. Jiné využití než k trávení volného času jim z jejich pohledu venkov nenabízí.

Tématem této práce je kvalita života obyvatel venkovské obce. Téma této práce jsem si vybral z toho důvodu, že jsem chtěl nahlédnout na kvalitu života obyvatel na venkově. Jde o aktuální téma, kdy se stále srovnávají výhody a nevýhody žití na venkově, a tak jsem chtěl zjistit, zda považují venkovští obyvatelé svůj život za kvalitní.

V teoretické části práce bude psáno o kvalitě života, jejích rovinách, dimenzích a měření, o obci, o venkově, historii venkova a o životě na venkově. V praktické části této práce bude provedeno interview (rozhovor) a dotazníkové šetření mezi obyvateli obce. Dotazník se bude zaměřovat na oblasti, jakými jsou zaměstnanost, dopravní dostupnost, sociální a kulturní vyžití, společenské služby, školství a životní prostředí, občanská vybavenost, podíl obyvatel na správě obce apod. Na základě provedeného dotazníkového šetření a interview (rozhovoru) bude celkově zhodnocena kvalita života obyvatel na venkově a podány návrhy a doporučení na zlepšení kvality života na venkově.

Metodami zpracování této práce bude studium primárních a sekundárních zdrojů v rámci teoretické části práce a provedení kvalitativního výzkumu formou rozhovoru a

dotazníkového šetření s obyvateli vybraných obcí Mezilesí a Cetoraz (okres Pelhřimov),
analýza, kompilace a komparace v rámci praktické části práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je analýza faktorů ovlivňující život ve venkovské obci. Ve své práci se zaměřím pouze na některé vybrané faktory. Jedná se o příležitosti k zaměstnání, dopravní dostupnost, sociální služby, kulturní a společenské využití, bezpečnost. Hlavním tématem mé práce jsou názory vycházející z výzkumu zaměřeného na obyvatele vybraných obcí. Porovnání kladů a záporů venkovského života. Velice důležitý je vztah k obci, tzv. lokální patriotismus, který bývá ne příliš výrazný, ale jestli pozitivně ovlivňuje kvalitu života obyvatel obce. Důležitým faktorem je činnost samosprávy a podílení se obyvatel na správě a chodu své obce.

2.2 Metodika

Cíle práce je dosaženo případovou studií, která je součástí mé práce. Zaměřím se na detailní studium vybraných faktorů kvality života ve vybraných obcích. Při případové studii bude použita sociologická analýza, interview, dotazník a analýza dokumentů, studie komunity a sociálních skupin. Bude použita kombinace těchto technik při sběru informací. V obou vybraných obcích provedu výzkum pomocí osobního interview a pomocí typizovaného dotazníku.

3 Teoretická část

Mnoho lidí se v průběhu svého života rozhoduje, kde bude bydlet s rodinou, s dětmi, kde stráví zbytek života. Někteří jedinci či rodiny dávají přednost městskému životu, bydlení ve městě, jiní si nedovedou představit svůj život jinde než na vesnici. V teoretické části práce se budeme zabývat teoretickým vymezením, rovinami a činiteli kvality života, sociologickými aspekty, hodnotami, měřením a indikátory kvality života včetně definicí obce, venkova, jejich charakteristickými znaky, historickým kontextem i současnou vesnicí.

3.1 Kvalita života

Často se píše a hovoří o kvalitě života, jehož kořeny se datují do dávné historie, v době řecké a římské mytologie. Pojmenování „kvalita života“ bylo užito poprvé v roce 1920, autorem tohoto pojmu je Pigou, který se věnoval zkoumáním dopadů státní podpory na obyvatele sociálně slabší vrstvy a jak je jejich život kvalitní. Pojem „kvalita života“ se poté objevuje až po konci 2. světové války, kdy došlo díky Světové zdravotnické organizaci (WHO) k nárůstu formulace zdraví, a to ve spojení se sociální rozdílností mezi jednotlivými společnostmi západu (Vaňurová, Mühlpachr, 2005).

Tento pojem byl v pozdější době v Americe do politiky zaveden L.B. Johnsonem a J.F. Kennedym, a to kvůli změně image v americké politice. Na předním místě amerického zájmu byl respekt k národnostním menšinám a pomoc rozvojovým zemím. V tomto období se o kvalitě života píše i v odborných lékařských časopisech (Payne, 2001).

Pojem „kvalita života“ se ukotvil poprvé v Evropě v programu tzv. Římského klubu, což byla nevládní švýcarská organizace kritizující záporné důsledky kapitalistické společnosti na jedince a vyzývající svět a jedince k humanizaci. Mezi prioritní body tohoto klubu patřilo zvyšovat kvalitu života a životní úroveň obyvatel. Tento klub se rovněž kromě tohoto věnoval bádání a řešení problémů v globále v neustále se zhoršujícím životním prostředí (Payne, 2001).

V období 70. let 20. století bylo vydáno mnoho celosvětových publikací zabývajících se kvalitou života. Především se tyto publikace snažily stanovit skutečné dimenze kvality života (Gurková, 2011). Okruh problémů ohledně kvality života zaujal přední místo zájmu ze dvou příčin:

„Rozvoj vědy a techniky a ekonomický růst tvoří pro lidi příležitost k bezproblémovému uspokojování základních materiálních potřeb, současně se ovšem

objevuje důsledek tohoto ekonomického růstu přinášející s sebou ohrožení lidské existence a zdraví.“ (Vařurová, Mühlpachr, 2005, s. 8).

V západních zemích je pojem kvality života užíván ve spojení s globálními důsledky rozmachu společnosti. Jako první oblast, která ovlivňuje kvalitu života, vymezil W. Forrester. Upřesněny a rozšířeny byly v roce 1961 díky Organizaci spojených národů, která vytyčila dvanáct faktorů označujících „podmínky života“.

Evropská komise OSN v roce 1974 systematizovala sociální indikátory do těchto osmi skupin:

- 1) zdraví,
- 2) kvalita pracovního prostředí,
- 3) možnost nákupu zboží a dostupnost služeb,
- 4) možnosti trávení volného času,
- 5) pocit sociální jistoty,
- 6) možnosti rozvoje osobnosti,
- 7) fyzikální kvalita životního prostředí,
- 8) možnost účasti člověka na společenském životě (Halečka, 2002).

Kvalita života se v posledních letech stala integrální součástí spousty oborů vědy (sociologie, ošetrovatelství, lékařství, pedagogiky, speciální pedagogiky, psychologie atd.). Z citovaných oborů výše je zřejmý multidimenzionální typ tohoto pojmu a rovněž pohled na tyto problémy. Věda se zajímá o pátrání kvalit života a současně se snaží o co nejpřesnější definici pojmu „kvalita života“ a pohlédnutí na jednotlivé aspekty ovlivňující kvalitu života (Payne, 2001).

WHO je kvalita života definována tak, že jde o to, jak jedinec vnímá svou pozici v životě v souvislosti s kulturou, ve které žije a ve spojitosti k jeho očekáváním, cílům, zájmům a životnímu stylu (Mátl, Jabůrková, 2007).

Ve stáří patří mezi dimenze kvality života především zabezpečení materiální, rodinný stav, dostupnost služeb, zdravotní stav, možnost rozvíjet sociální kontakty a další vzdělávání (Mátl, Jabůrková, 2007).

I přesto, že se v naší populaci požadavky na kvalitu života obecně zvyšují, stále jsou oproti západním státům obecně nižší, tato situace se však rok od roku zlepšuje v téměř všech aspektech.

3.1.1 Teoretické vymezení kvality života

Již výše bylo uvedeno, že pojem kvalita života má multidimenzionální charakter, čímž je myšleno, že nestojí na jednoznačném teoretickém základu. Mnoho směrů a tendencí má vliv na její teoretické vymezení. Pokud je zmiňována kvalita života, ve většině případů je tímto označením myšlena kvalita života člověka. Ve spojení s tímto pojmenováním se rovněž hovoří o jistém smyslu života a jeho naplnění. Pokud je život smysluplný je možné prožít kvalitu života. Zvířata nemají možnost tento smysl reflektovat, proto je kvalita života jen doménou lidskou (Gurková, 2011).

Pod názvem kvalita života je možné si představit lásku, krásno, spokojenost a dobro. Pod kvalitou života si vybaví každý z nás něco jiného, co má pro něj osobitý význam, jde o jeho subjektivní názor a hodnocení. Oproti tomu kvantitou života jsou míněny prožité dny, měsíce, roky (Tokárová, 2002).

Pokud jde o měřítko kvality života, je jím sám život ve své osobitosti a jedinečnosti. Každý jedinec vnímá kvalitu svého života jiným způsobem, z tohoto důvodu není možné vypracovat obecně platnou stupnici míry kvality života u všech jedinců. Je třeba chápat kvalitu života ze dvou hledisek, jednou je fyzická stránka a druhou duševní stránka, kdy není možné oddělit jedno od druhého. Každý jedinec je celistvá bytost v celém svém kontextu. Velký vliv na kvalitu života má zdraví. Čím je zdravotní stav jedince horší, tím více je jeho kvalita života snížena (Prokop, 2006).

Jak již bylo několikrát uvedeno, s kvalitou života úzce souvisí zdraví, které je pro vnímání kvality života velmi důležité. Jinak definuje kvalitu svého života zdravý jedinec a jinak nemocný, byť v ostatních aspektech kvality života by mohl být jejich život považován za kvalitní. Z tohoto důvodu definuje kvalitu života také WHO. *„Světová zdravotnická organizace definuje kvalitu života jako jedincovu percepci jeho pozice v životě v kontextu své kultury a hodnotového systému a ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a obavám. Jedná se o velice široký koncept, multifaktoriálně ovlivněný jedincovým fyzickým zdravím, psychickým stavem, osobním vyznáním, sociálními vztahy a vztahem ke klíčovým oblastem jeho životního prostředí.“* (Vařurová, Mühlpachr, 2005, s. 11). Pak se rovněž mluví o tom, že aby došlo k dosažení stavu naprosté duševní, sociální a fyzické sociální pohody, musí být člověk či skupina lidí způsobilí ke stanovení a realizování svých cílů, uspokojování svých potřeb, změny svého prostředí či vyrovnání se s ním. Zdraví je považováno za zdroj každodenního života, a ne jako životní cíl. Zdravím

se míní pozitivní pojem, který zdůrazňuje osobní a sociální zdroje stejně tak jako schopnosti fyzické.

Obecná představa pojmu „kvalita“ vystihuje hodnotu, jakost. Tokárová (2002) kvalitu vymezujeme ve dvou rovinách. První je normativní kategorie a druhou všeobecný výraz na pojmenování vlastností atributů, specifických charakteristik, díky kterým se liší daný objekt od objektů jiných, bez míry uspokojení jistých potřeb (Tokárová, 2002).

Mezi nejčastější objekt klasifikování kvality života bývá řazen vlastní osobitý lidský život, ve kterém jsou zahrnuty činnosti a jevy charakterizující živý organismus v souvislosti lidského jedince. Mimo život jedince může být předmětem hodnocení rovněž život společnosti, populace nebo skupiny. Například v ošetrovatelství je zmiňována kvalita života umírajících pacientů, onkologických pacientů atd. (Gurková, 2011).

Definice, která vyjadřuje spojitost mezi charakteristikami QOL: Kvalitou života se rozumí stupeň, ve kterém dochází k prožívání života uspokojováním individuálních psychologických a fyzických potřeb a přání. QOL je výsledkem životního stylu a osobních hodnot, díky kterým se je snaží člověk naplnit.

Definice, která je orientována na typický znak QOL se věnuje posuzování kvality života, která není závislá na subjektivním zdravotním stavu jednotlivce (Vaďurová, Mühlpachr, 2005).

Výčtová definice QOL posuzuje a řeší jednotlivé rozměry kvality života, kupř. sféry spokojenosti života (materiální pohoda, fyzická pohoda, sociální a kognitivní pohoda aj.). Definice QOL myšlená jako měřitelná veličina je z takového pohledu specifikována jako hodnota objektivně a subjektivně zaměřená. Snahou je vymezit a popsat ideální stav kvality života.

Definice, která zdůrazňuje určitou oblast – dle této definice můžeme kvalitu života pojmut obecněji a komplexněji, a na straně druhé se můžeme zaměřit pouze na jisté aspekty, jako je např. naplnění subjektivních cílů, pocit spokojenosti a štěstí, zdraví, oblast důležitosti apod. (Vaďurová, Mühlpachr, 2005).

3.1.2 Roviny a činitelé kvality života

Měření kvality života se neomezuje pouze na jednotlivce. Kvalita života jedince je pouze dílčí oblastí. Engel a Bergsma (in Vaďurová, Mühlpachr, 2005) rozlišují níže uvedené hierarchicky odlišné sféry:

- 1) makro-rovina

Makro-rovina sleduje otázky kvality života velkých společenských celků, např. daného celého státu, celého kontinentu. Jde o nejhlubší zamyšlení se nad problematikou kvality života (dále jen QOL), o tzv. absolutní smysl života. V této úrovni se stává problematika kvality života součástí základních politických úvah, jako je např. boj s terorismem, s epidemiemi apod. (Možný, 2004).

2) mezo-rovina

V úrovni mezo-roviny jde o měření kvality života v malých sociálních skupinách, jako je firma, škola, nemocnice apod. Do popředí vstupují mimo např. respektu k morální hodnotě života člověka rovněž otázky týkající se sociálního klimatu a vzájemných vztahů mezi lidmi, otázky sdílení hodnot či uspokojování základních potřeb každého člena určité skupiny (Vaďurová, Mühlpachr, 2005).

3) personální rovina

Ve středu zájmu stojí život jednotlivce. Při hodnocení kvality života se zvažuje subjektivní hodnocení zdravotního stavu, bolesti, spokojenosti, nadějí apod. S ohledem na subjektivitu získávaných informací je třeba zohledňovat také osobní hodnoty jedince, jeho očekávání, přesvědčení, představy, které mohou značným způsobem ovlivnit vnímání QOL.

4) rovina fyzické existence

Fyzická (tělesná) existence je čtvrtou rovinou, ve které je možné hovořit o kvalitě života. Jde o pozorovatelné chování druhých lidí, jež je zcela objektivně měřitelné a srovnatelné, např. chůze před a po ortopedické operaci. Přes tuto svou objektivitu a možnost kritéria měření operacionalizovat chybí této rovině dimenze, která je nezbytná pro hlubší pojetí QOL (Možný, 2004).

3.1.3 Sociologické aspekty kvality života

Ze sociologického hlediska jde o velmi komplexní oblast, v níž je potřebné vymezit kvalitu života mnohem hlouběji vůči životní úrovni, životnímu stylu a způsobu života, jež s kvalitou života přímo souvisejí, ale přitom s ní nemohou být nijak ztotožňovány (Payne, 2005).

Životní úroveň

Životní úroveň se určuje reálnými příjmy lidí. Vyjadřuje především ekonomické a materiální podmínky člověka (Vaďurová, Mühlpachr, 2005).

Způsob života

Pojem „způsob života“ není typický pouze pro sociologii, ale je společný pro všechny společenské vědy, jelikož vyžaduje komplexní přístup a analýzu z mnoha úhlů pohledu, přičemž přihlíží ke společnému sjednocujícímu hledisku (Payne, 2005).

Způsob života je ve společenských vědách kategorií, která charakterizuje jedincův život jako celek, přičemž zachycuje především charakter, strukturu a obsah života člověka. Způsob života vystupuje jako strukturovaný projev materiálního a duchovního života. Jeho součástí je také životní úroveň. Současně ovlivňuje také charakter jedincova životního stylu. Je možné říct, že životní styl je jakýmsi projevem konkrétního životního způsobu a nemůže tedy jako takový překročit kvantitativní hranici jeho determinace (Vaňurová, 2004)

Životní styl

Životní styl můžeme vnímat jako souhrn určitých životních zvyků a obyčejů jedince. Předpokládá se, že životní styl nějakým způsobem vyjadřuje také zájmy a hodnoty každého člověka, skupiny nebo celé společnosti (Vaňurová, 2004).

Sičák (in Vaňurová, 2004) definuje životní styl jako určitý specifický druh chování jednotlivce nebo sociální skupiny, kteří mají specifické způsoby chování a zvyky. Životní styl jedince pak ovlivňuje materiálně-technická úroveň společnosti.

Životní styl zachycuje vlastnosti zkoumaného objektu na různých úrovních:

- 1) každodenní život – sledovány jsou zákonité změny v jednání,
- 2) empirická – jedná se o pojmenování jednotlivých činností, ke kterým dochází v životě jedince,
- 3) teoretická – zahrnuje systém vědomostí a názorů, jež zachycuje a vysvětluje zákonitosti v chování celé lidské společnosti (Vaňurová, 2004).

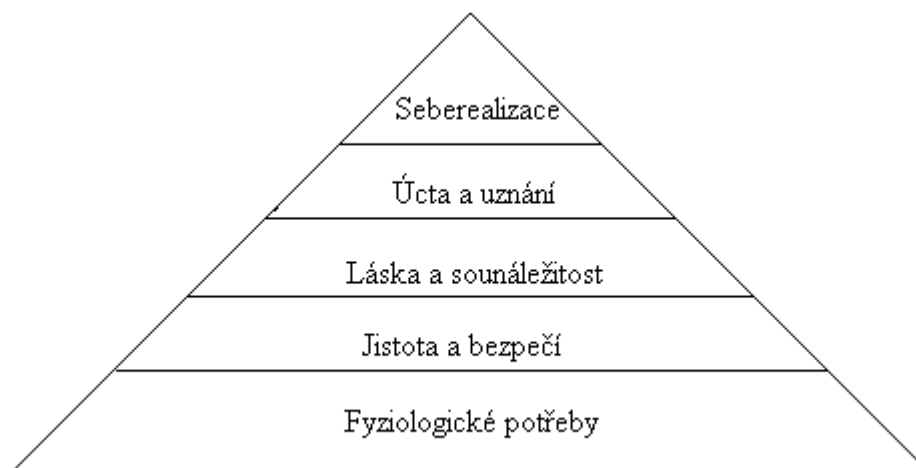
Potřeby

Zdrojem jakéhokoli lidského chování a rovněž klíčem k pochopení určitého jedincova chování, jsou potřeby. Většina potřeb je zprostředkována v moderní společnosti tak, že původní biologický základ ztrácí na významu. Do popředí vystupují nové potřeby, mezi které patří např. potřeba integrace, potřeba řízení či rozhodování. Ze sociologického hlediska je možné říct, že potřeby se oddělují od kulturního kontextu i od svého vlastního biologického předobrazu. Na rozdíl od biologických potřeb vede uspokojování kulturních

potřeb ke vzniku potřeb nových, pro jejichž nasycení jsou potřebné stále nové zdroje (Maslow, 1970).

Maslow vytvořil tzv. pyramidu potřeb, což je stupňovité rozlišení potřeb člověka, které je důležité pro zajištění existence člověka a jeho kvalitního života.

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Vlastní zpracování dle Maslow, 1970

V Maslowově pyramidě je patrný vliv peněz na kvalitu lidského života. Tento vliv peněz je nejvíce patrný při zajišťování biologických funkcí člověka a potřeby jistoty a bezpečí. Dále se v Maslowově pyramidě setkáváme se seberealizací, jež se odvíjí od osobních dispozic. Peníze jsou zde pouze prostředkem pro rozvoj. Naopak prožitek dokonalosti a krásna peníze neovlivňují, nebo pouze minimálně (Vaňurová, Mühlpachr, 2005).

V této souvislosti lze říct, že lidé v ohrožení upřednostňují spíše potřeby dosažitelné penězi, a naopak zabezpečení lidé pak uspokojují potřeby, které souvisejí s kvalitou života, tzn. potřeby nacházející se na vrcholu Maslowovy pyramidy.

Hodnoty

Hodnotou je každý jev, který je zásadní pro existenci člověka. Hodnoty vyplývají ze zájmů a potřeb a představují závažné ideály a cíle. Hodnoty se vážou na smysl i normy lidského života. Hodnoty a hodnotové postoje tvoří podstatu lidské osobnosti. K tomu je třeba dodat, že individuální hodnoty však nemusí být totožné s hodnotami, které vyznává

celá společnost. Každý jedinec totiž přiřazuje různým hodnotám jinou důležitost (Maslow, 1970).

V současnosti se stalo studium kvality života interdisciplinárním oborem, který se snaží zkoumat kvalitu života na různých úrovních života, a to od hodnocení životní úrovně národní populace přes porovnání potřeb určitých skupin obyvatel až po měření individuální spokojenosti (Payne, 2005). Koncept kvality života je velmi abstraktní a ovlivňují ho různé faktory, jež jsou dlouhodobé a někdy také způsobují rozpory. Stále nebyla jednoznačná shoda na nějaké jediné vymezující definici kvality života. Ve světě se setkáváme s různými pokusy o zachycení a definici kvality života, především s ohledem na délku života, bydlení, dostupnost vody apod. Kvalita života však v sobě zahrnuje také subjektivní vnímání života (např. spokojenost se životem, pocit dobrého života a seberealizace) (Vaňurová, 2004).

Komplexně pojatá kvalita života není přímo měřitelná. To ale neznamená, že by neexistovaly nějaké teoretické koncepty, které by se snažily o komplexní postihu kvality života. O vytvoření komplexního modelu kvality se snažil Kováč (2004), který v tomto modelu vymezil tři základní úrovně kvality života, přičemž každá z těchto úrovní se skládá ze šesti komponentů, o čemž vypovídá tabulka č. 1.

Tabulka 1: Model kvality života

Smysl života		
	Bezproblémové stárnutí	
	Úroveň kultivace osobnosti	
	Společenské uznání	
	Podpora života	
	Podpora závislým	
	Univerzální altruismus	
Axiologické styly	Pevné zdraví	Vášně
- <i>dionýsovský</i>	Prožívání životní spokojenosti	- <i>sexuální</i>
- <i>apolonský</i>	Uspokojivé sociální prostředí	- <i>hráčská,</i>
Životní styly	Úroveň společenského vývoje	- <i>cestování</i>
- <i>celibát</i>	Přátelské prostředí	Koníčky
- <i>workoholismus</i>	Úroveň znalostí a kompetencí	- <i>tvořivost</i>
Ideové styly		- <i>sport</i>
- <i>dogmatismus</i>		Zájmy
- <i>liberalismus</i>		- <i>o lidi, o věci,</i>
Kognitivní styly		- <i>ideje</i>
	Dobrá fyzická stav	
	Normální psychický stav	
	Vyrůstání ve funkční rodině	
	Odpovídající materiální a sociální zabezpečení	
	Život chránící životní prostředí	
	Získání schopností a návyků pro přežití	

Zdroj: Kováč, 2004

Pojem kvalita života je multidisciplinární pojem, přesahuje rámec pouze jednoho vědního oboru. Vždy tedy závisí, z jakého úhlu pohledu a z jakého vědního oboru bude kvalita života zkoumána. Z tohoto důvodu je potřebné, aby bylo její definování, zkoumání

a praktické zabezpečování systémové. Halečka (2001) naznačuje ukazatele kvality života jakožto jednotu politických, ekonomických a kulturních faktorů. Kvalita života je dle něj:

- stav hospodářského systému v zemi, možnost uplatnění jednotlivců v pracovním životě,
- způsob odměňování práce,
- stav zaměstnanosti a sociálního zabezpečení v případě nezaměstnanosti,
- úroveň poskytované zdravotní péče,
- podmínky pro společenské a pracovní uplatnění osob s postižením,
- ochrana životního prostředí,
- úroveň péče o rodinu a výchovu dětí,
- podmínky pro vzdělání,
- zabezpečení přiměřeného plnohodnotného života seniorů,
- možnost svobodných společenských občanských aktivit,
- úroveň demokracie projevující se v politickém systému a ve společenských vztazích,
- úroveň zabezpečení a ochrany lidských práv,
- úroveň společenské morálky (Halečka, 2001).

Halečka (2004) definuje hlavní faktory narušení a rozkladu kvality života. Patří mezi ně:

- narušení životního prostředí techno-sférou a devastace přírody,
- nespravedlivé sociálně-ekonomické společenské vztahy a jejich odraz v prohlubování sociálních nerovností,
- porušování lidských práv, narušení demokracie,
- válečná politika, různé formy násilí,
- ignorování humanitárních zásad a významu sociální politiky (Halečka, 2001).

3.1.4 Dimenze kvality života

Kvalita života může být brána dle dvou hledisek. Rozlišujeme hledisko objektivní a subjektivní (Hodačová, 2007).

V současné době odborníci v mnoha oborech upřednostňují spíše hledisko subjektivní.

Objektivní kvalitou života je sledováno materiální zabezpečení, sociální status, sociální podmínky života a fyzické zdraví (Hodačová, 2007).

Subjektivní kvalitou života se míní vnímání jedince z hlediska své pozice ve společnosti ve spojení s kulturou a hodnotovým systémem. Jak je ve výsledku jedinec spokojený je závislé na jeho subjektivních cílech, zájmech a očekávání (Vaňurová, Mühlpachr, 2005).

Základem pro subjektivní náhled na kvalitu života je to, co člověk prožívá, jak se cítí, jaké má emoční naladění, jak hodnotí svou celkovou stabilitu, sám sebe, pohodu a spokojenost atd. (Payne, 2005).

Podle WHO je dimenze kvality života vymezena takto:

Za účelem zjištění míry kvality života vymezila čtyři primární oblasti rozměrů kvality lidského života. Máme na mysli úroveň samostatnosti a fyzického zdraví (energie a únava, odpočinek, bolest, každodenní život, mobilita, schopnost pracovat, závislost na lékařské pomoci atp.), duchovní stránku a psychické zdraví (negativní a pozitivní pocity, sebepojetí, myšlení, sebehodnocení, paměť, koncentrace, učení, spiritualita, vyznání, víra atp.), sociální vztahy (sociální podpora, sexuální aktivita, osobní vztahy, atp.) a prostředí (svoboda, finanční zdroje, dostupnost sociální a zdravotnické péče, bezpečí, domácí prostředí, příležitosti k získání nových dovedností a vědomostí atp.), fyzikální prostředí (provoz, znečištění, klima, hluk) atd. (Vaňurová, Mühlpachr, 2005).

Základními činiteli ovlivňujícími kvalitu života jsou:

Vnitřní činitelé – jde o psychické a somatické vybavení, které je ovlivněno onemocněním, defektem, poruchou či efektivitami; patří mezi ně všechny aspekty, které ovlivňují integritu a rozvoj osobnosti handicapovaného.

Vnější činitelé – jde o společensko-kulturní, ekologické, pracovní, výchovně-vzdělávací, materiálně technické a ekonomické faktory. Objektivní dimenze kvality života se s touto oblastí obsahově shoduje (Křivohlavý, 2001).

Lze uvést, že kvalitu života jedince ovlivňuje obecně řada faktorů. Zejména jde o individuální jev a o vnímání svého života konkrétním jedincem, jak je schopen postarat se o to, aby byl spokojený se svým životem, jak dokáže najít něco pozitivního i mezi negativními jevy a jak se umí radovat ze svého života. Každý člověk vnímá hodnotu svého života jiným způsobem a rovněž jinak vnímá, co je pro něj kvalitní.

3.1.5 Hodnota a kvalita života

V kontextu s kvalitou života hovoříme o významu života pro jednotlivce (Křivohlavý, 2001). Někdy se stává, že jsou tyto pojmy zaměňovány, avšak je v nich jistý rozdíl. Oproti hodnotě života je možné kvalitu v průběhu jejího prožívání měnit. Hodnota života je stejná, neměnná. Bylo by možné říct, že pokud dojde ke změně hodnoty života, nemůžeme hovořit o životě (Křivohlavý, 2001). Například lidé, kteří nemají ruce nebo mají jen jednu nohu, umírají nebo jsou staří, i přesto všechno zůstává jejich podstata stejná, jako v době, kdy byli krásní a mladí. Proto není tedy možné zaměnit hodnotu života s jeho kvalitou. Prokop uvádí, že „není možné se domnívat, pokud je kvalita života nízká, že je stejně nízká i její hodnota – protože ta je neproměnná. Úcta a lidskost musí být za všech okolností zachovány (Prokop, 2006).

V těchto oblastech můžeme určovat hodnotu života:

Nikdo si život sám nevěnoval, život je dar, nikdo si nevybral sám své rodiče, nikdo si nezvolil společnost a dobu, ve které žije a ve které se narodil. Rovněž nikdo neví místo a dobu, kdy zemře. Člověku je život darován – Bohem, rodiči, přírodou, vesmírem (jakým způsobem ho vnímá každý sám). Každý jedinec je unikát s velkou lidskou hodnotou (Payne, 2005).

„Každý z nás se podílí na utváření tohoto světa. Kdybychom tu nebyli, nebylo by tu to, co jsme za svůj život vytvořili, co tu po nás zůstává. Proto se svět mění každým narozením i úmrtím člověka. V každém z nás spočívá jedinečnost a hodnota lidského života, zanecháváme na tomto světě svoji stopu, buď dobrou, nebo také špatnou.“ (Prokop, 2006, s. 29-30).

Potencialitou života se rozumí umění rozmnožování a udržení života na planetě. Patří do této oblasti rovněž různé aspekty nových myšlenek, vědění, bádání, vzájemné prožívání lidí a setkávání, rozvoj celého lidstva, ovlivňování se navzájem, komunikace, vzájemnost mezi lidmi a sounáležitost (Prokop, 2006).

3.1.6 Měření a indikátory kvality života

S ohledem na téma této práce je třeba zmínit také problematiku měření kvality života. Kvalita života by měla být měřena ze tří hlavních perspektiv:

1. jako objektivní měření sociálních ukazatelů (v termínech možností, bariér a zdrojů okolí).
2. jako subjektivní odhad celkové spokojenosti se životem.

3. jako subjektivní odhad spokojenosti s jednotlivými životními oblastmi (Payne, 2005).

Pokud jde o měření sociálních ukazatelů, tak se toto měření jeví jako vhodné spíše za účelem měření kolektivní kvality života nežli pro jednotlivce. Hodnotí se zde např. stabilita, vzdělání, bezpečnost. Celková spokojenost (viz bod 2) je považovaná za výsledek osobních hodnot a životního stylu, jehož prostřednictvím se snaží jedince naplnit. Pokud jde o subjektivní odhad spokojenosti, tak zde se setkáváme s rozmanitými výčty jednotlivých oblastí života.

Měření je přiřazováním čísel objektům a událostem dle určitých pravidel. Měření kvality života se realizuje obvykle v těchto rovinách:

- poměrové,
- intervalové – rozdíly mezi proměnnými jsou měřitelné,
- ordinální – proměnné hodnoty jsou seřazeny,
- nominální – proměnné hodnoty mohou být pouze vyjmenovány (Vařurová, Mühlpachr, 2005).

3.2 Obec

Obec je základní územně samosprávný celek společenství občanů. Je to územní celek s jasně vymezenou hranicí svého území. Obec je veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek (Institutpraha.cz, 2019). V právních vztazích vystupuje obec svým jménem a nese odpovědnost za vše, co z těchto vztahů vyplývá. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem. Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. V případě, že se dvě nebo více obcí sloučí, a pokud je alespoň jedna z těchto obcí městem, jsou pak sloučené obce po svém sloučení městem. Naopak pokud se část dosavadního města, která má alespoň 3 000 obyvatel, odloučí, je obec i nadále městem.

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce a dalšími orgány, kterými jsou starosta, zastupitelstvo, rada obce, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Město je samostatně spravováno zastupitelstvem města, přičemž jeho dalšími orgány jsou starosta nebo primátor, rada města, městský úřad a zvláštní orgány města.

Obec spravuje své záležitosti samostatně v rámci výkonu samostatné působnosti. Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti obcí zasahovat pouze v tom

případě, kdy to vyžaduje ochranu působnosti obcí či pokud toto určuje zákon. Státní správu, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánu obce, vykonává tento orgán jako svou přenesenou působnost. V případě, že zvláštní zákon působnost obcí upravuje a nestanoví, že jde o přenesenou působnost obce, platí pak vždy, že se jedná o samostatnou působnost (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích).

Obec může v přenesené působnosti vydávat dle zákona a v jeho mezích nařízení obce, pokud je k tomu zmocněna zákonem. Obec, která vykonává rozšířenou působnost, může za podmínek daných zákonem vydávat nařízení obce pro správní obvod stanovený zvláštním právním předpisem (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích).

3.2.1 Členění obcí

Obce dělíme následovně:

Obec, což je základní jednotka veřejné správy a samosprávy (Exner, 2004). V některých zemích je obcí téměř každé město nebo vesnice, v jiných zemích je naopak obvyklé, že obec tvoří větší množství vesnic, nebo některá sídla jsou součástí města.

Městys – jedná se o typ města, jež je velikostně i významově mezi vesnicí a městem. Rozlohou jsou to zkrátka menší města, kde se v minulosti konaly trhy pro okolní menší vesnice. V současné době již není tento název příliš používán.

Město – jedná se o sídelní a geograficky vymezený útvar, pro něhož je typický soubor znaků, který jej odlišuje od vesnice (např. relativní velikost ve srovnání s vesnicemi, vysoká hustota osídlení, kompaktnost a koncentrace zástavby, typická demografická, sociální a profesní struktura obyvatel – tito lidé obvykle nepracují v zemědělství, ale naopak v obchodu, službách, průmyslu, poskytování vzdělávacích, obchodních, správních a kulturních funkcí pro širší okolí aj.) (Exner, 2004).

Profesní struktura ve městě je založena hlavně na průmyslu, službách a obchodu oproti venkovu, kde převažuje zemědělství. Pro město je typická vícepodlažní zástavba a větší hustota zalidnění (Město, 2013).

Statutární město – je městem, jehož správa je organizována dle základní městské vyhlášky či zemského zákona, přičemž oba typy těchto právních norem označujeme jako statut města (Město, 2013).

Krajské město – je sídlem některého z krajů České republiky. V tomto městě se nachází sídla rozhodujících a centrálních orgánů kraje, krajských státních orgánů či krajských složek státních orgánů. Kraj je územním společenstvím občanů mající právo na

samosprávu. Území kraje tvoří konkrétně určené okresy. Kraj je statistickou územní jednotkou na úrovni NUTS 3 (Český statistický úřad, 2019).

Hlavní město – hlavní město je u nás veřejnoprávní korporací, jež má svůj vlastní majetek, má vlastní příjmy a hospodaří za podmínek, které stanoví zákon. Obecně jde o město, jež je správním střediskem určitého území, typicky především státu či většího správního nebo samosprávného celku. Hlavní město bývá také sídlem vlády a dalších významných institucí státu, významným obchodním a kulturním střediskem nebo dopravním uzlem. Obvykle je hlavní město také největším městem celého státu.

3.3 Definice venkova

Pojem venkov není jednoduché vymezit. V literatuře zabývající se venkovem neexistuje jednotná definice. Důvodem může být to, že venkov lze vymezit podle různých kritérií – k definici můžeme přistupovat jak z kvantitativního hlediska, tak i subjektivně, vnímáním, úvahami.

Kvantitativně se venkovské oblasti zpravidla vymezují na základě hustoty obyvatelstva. Venkovské oblasti se v průměru vyznačují nižší hustotou obyvatelstva, starším obyvatelstvem a vyšší nezaměstnaností. Bývají také náchylnější k ekonomickým krizím, protože jejich hospodářství bývá často specializováno. Ve srovnání s městskými oblastmi je pro ně charakteristická také nižší vybavenost službami.

Představy venkova jsou většinou spojeny s idylickým venkovským životem, klidem, přírodou. Venkov lidem evokuje otevřený rozsáhlý prostor, volnost a relaxaci. Tyto představy bývají často také idealizovány.

Jako venkov je možné označit oblasti, v nichž převládá extenzivní využití půdy jako je zemědělství a lesnictví, nebo rozsáhlé otevřené prostory neobdělané půdy, v nichž se nacházejí řádově nižší sídla. Tyto oblasti jsou vnímány většinou obyvatelstva jako venkovské, charakterizuje je soudržná identita založená na respektu ke krajině. Venkovské oblasti se velmi liší. Mohou být definovány na základě funkčního vymezení (tzn. na základě využití půdy nebo geografické polohy), ale také volněji – za venkovské oblasti mohou být považovány regiony v blízkosti měst, které jsou vymezeny spíše kulturně a sociálně, jsou tedy spornou kategorií.

Venkov je prostorem v krajině, který se nachází nejen mimo městskou zástavbu, ale také mimo průmyslové zóny, kde probíhá zemědělská výroba a kde jsou sídelní jednotky vesnické komunity (vesnice).

Vesnice je rovněž nazývána venkovskou obcí, venkovským sídlem, vsí. V případě, že jde o menší území, používá se pojem venkovská osada. U oddělených stavení používáme pojem venkovská samota (Majerová, 2008).

Vesnici lze charakterizovat jako sídlo venkovské komunity a rovněž jako jednotku s vlastní subkulturou a sociálními funkcemi. Ačkoli se vesnice tohoto typu vyskytují pouze ojediněle, stále se však můžeme setkat s vesnicemi, které představují i v dnešní době odlišný způsob života, postojů, myšlení a vědomí na rozdíl od života ve městě.

Oproti městu je na vesnici vyšší míra sociální kontroly, přičemž vyšší je také zaměstnanost venkovských obyvatel v zemědělství, naopak zde není velká sociální diferenciací (Lapka, 2000).

Je možné říct, že termín venkov je v odborných publikacích definován v závislosti na zaměření práce a na oboru, pro nějž je určena.

Venkovský prostor tvoří značnou část území naší republiky, a proto je nezbytné, aby jeho význam pochopily i představitelé měst a regionů, protože venkov je přirozeným zázemím pro všechny obyvatele (Vačkář, 2004).

Zatímco dříve se český venkov snažil o nápodobu města (za což mohla násilná kolektivizace v 50. letech 20. století), dnes je cítit trend opačný. I přes stále probíhající migraci venkovského obyvatelstva do měst, žít na venkově, avšak v dostupné vzdálenosti od města, kde je dostatek pracovních i kulturních příležitostí, je, jak se zdá, ideálním způsobem života. Přestože je současná vesnice v nevýhodě vůči městu, zejména kvůli nedostatku pracovních příležitostí a stále horší dopravní obslužnosti. Najde se mnoho lidí, kteří na venkově chtějí žít, nejen z ekonomických důvodů. Zlatý věk českého chalupaření je už sice minulostí, ale v lidech dřímá pocit sounáležitosti s přírodou, už se nedokážou obejít bez pocitu volnosti, který jim město často nabídnout nemůže (Baš, 2004). Vlna chalupaření patří k cenným inovacím venkova, protože znamenala záchranu velkého množství venkovských staveb a celých sídel a napomohla udržovat kooperativní vztahy mezi obyvateli města a venkova (Majerová, 2008).

3.3.1 Charakteristické znaky venkova

Mezi charakteristické znaky venkova patří určitá specifika ve velikosti sídel, ve způsobech bydlení a zaměstnání, v infrastruktuře, v socio-ekonomických charakteristikách apod. (Bínek, 2009).

Je možno říct, že většina obyvatel venkova žije v rodinných domech. Je však zřejmá tendence ke snižování počtu obyvatel dané domácnosti a velikosti domů. Významný je podíl domů, které jsou využívány jako druhý domov nebo rekreační objekt. Vybrané oblasti tedy mají významný rekreační potenciál, který může znamenat vhodnou příležitost pro další rozvoj oblasti. V některých obcích byla uskutečněna bytová zástavba.

Co se týče infrastruktury, tak všechny oblasti jsou relativně snadno dostupné po silnici nebo železnici. Některé malé venkovské lokality však mohou mít problémy s infrastrukturou, zejména pokud se jedná o odlehlé samoty či horské vesničky, ztížené podmínky mohou mít tyto obyvatelé zejména v zimních měsících, a to co se týče údržby silnice, její sjízdnosti apod.

Z hlediska socio-ekonomických charakteristik je pro venkov charakteristická vyšší úroveň nezaměstnanosti, nižší úroveň vzdělání, větší důležitost primárního sektoru (zemědělství), rostoucí podíl cestovního ruchu (rekreační objekty na venkově) a podnikatelská struktura založená na menších podnicích (Sborník příspěvků, 2006).

Dalším charakteristickým znakem venkova je odlišný způsob života s menší hustotou sítě kontaktů. Na rozdíl od města jde zejména o primární, dlouhodobé, osobní a méně formalizované kontakty (Majerová, 2009).

Jak již bylo řečeno, pro venkov jsou typické také rozsáhlé funkce, které začínají u zemědělství, pokračují přes bydlení, rekreaci a odpočinek, až po v současné době zdůrazňovaný význam zvyšování kvality životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje.

Základními rysy venkova jsou dle Majerové (2009):

a) neměstský prostor – mimo zázemí města,
b) krajina – otevřený prostor venkova,
c) zemědělství – především údržba krajiny, ale také vodohospodářské funkce, rekreační funkce, ekologické funkce apod.

d) životní styl – obyvatelé venkova žijí zcela odlišným způsobem od městského obyvatelstva,

e) prostor pro rekreaci a odpočinek – jedná se o relativně novou funkci, jež byla přisouzena venkovu s rozvojem turistiky, chalupaření a chataření (Majerová, 2009).

Rovněž jsou na rozdíl od města odlišné na vesnici vztahy mezi lidmi. Venkované mají mezi sebou mnohem pevnější vztahy a ve většině případů se znají. Ve městě je toto zcela jiné, je zde velký počet obyvatel, kteří se neznají, žijí si různé životy, charakteristická je tzv. anonymita. Z tohoto důvodu musí být život ve městě mnohem lépe organizovaný,

aby zde byli lidé schopni žít. Kubátová (2010) hovoří o tom, že s městem je spojena rychlost, spěch, racionalita, ulice plné lidí, přesný lineární čas, což má vliv na osobnost jedince žijícího ve městě (Kubátová, 2010, s. 170-171).

3.3.2 Historie venkova

Venkov má bohatou historii. Dříve nebyla velká města, lidé bydleli ve skromných domcích, které si sami stavěli, hospodařili na přilehlém pozemku, kde chovali domácí zvířata a pěstovali zeleninu a další plodiny. S rozvojem mechanizace a zejména v období průmyslové revoluce se lidé postupně stěhovali stále více za práci do velkých měst.

3.3.2.1 Vesnice v raném středověku

Od počátku lidstva až dodnes můžeme sledovat rozdíly ve velikosti a významu sídel. V raném středověku se vyskytoval převažující počet malých sídel rozptýlených po krajině, která usnadňovala přístup k půdě za účelem jejího obdělávání a umožňovala život v těžších podmínkách daných lesními plochami, vyššími polohami i jinými přírodními činiteli (Turek, 1982). Takovýto způsob osídlení však vedl k izolovanosti jednotlivých osad, proto každá musela být po ekonomické stránce zcela soběstačným celkem. To ovšem zase brzdilo rozvoj řemeslné výroby, směnu výrobků a obchodování. Naprostá většina řemeslníků zůstávala i nadále především rolníky, protože výroba pouze pro malý okruh spotřebitelů neumožňovala, aby se jim tato práce stala hlavním zdrojem obživy.

Postupně však docházelo ke změnám ve výrobě. Nejdůležitější se odehrávaly v zemědělství, kdy se v obhospodařování polí začal pozvolna uplatňovat jiný systém, zobecnilo se užívání některých druhů zemědělského nářadí, lidé dokázali lépe využívat své síly (Sláma in Petrůň, 1985). Tento obrat si vynutil i změnu v osídlení, tato potřeba daná diferenciací společnosti, vhodné polohové, zvláště pak komunikační poměry, vedly ke vzniku větších sídel s dokonalejší vnitřní organizací a se specializací zaměstnání obyvatelstva (Turek in Procházka 1968).

3.3.2.2 Venkov v pozdním středověku

Ve 13. století se vyvíjely a přizpůsobovaly domové dispozice změněným hospodářským i společenským poměrům a potřebám (Turek, 1982).

Na vsích zajišťovaly nezbytný obchod zejména krčmy, mlýny a kovárny. Venkované tak mohli dostávat potřebné potraviny. Tato řemesla a živnosti patřila k nejčastěji zastoupeným oborům nezemědělské činnosti na venkově. Se svou specializací se

vymykaly zaměstnání, zkušenostem a pracovním návykům většiny vesnického obyvatelstva. Provoz vesnických dílen však nebyval příliš velký, proto jejich vlastníci doplňovali obvykle své specializované zaměstnání zemědělským hospodařením (Vondrušková, Vondruška, 2014).

Vodní mlýny, ve 13. století již na vesnici běžné, se staly podobnými středisky shromažďování a šíření informací jako krčmy. Lidé z užšího či širšího okolí se tu sjížděli s obilím a dříve, než mohli naložit mouku, krátili si čas vyprávěním příhod a líčením událostí. Takto se obohacovala lidová tvořivost o nejrůznější folklórní výtvoř, jak je možno usuzovat z pozdější tradice (Petráň, 1985).

Nejnákladnější stavbou na vesnici býval v tomto období kostel. Od poloviny 12. století se rozvinula výstavba těchto sakrálních staveb, a to zejména díky duchovní proměně náboženského života, pronikajícího již hluboko do všech sociálních sfér. Vedle městských tržišť vytvářel venkovský kostel pravidelný shluk obyvatel, kteří byli obvykle z okruhu do 4 km (Petráň, 1985). Toto shromaždiště bylo místem obecné, náboženské, ale i sociální komunikace. Centrum veřejného života kolem kostela přitahovalo jak obchodníky (krámy před kostelem, vesnické krčmy poblíž kostela), tak chudinu, která před vchodem do kostela žádala almužnu. V kostele se rodila důležitá životní rozhodnutí – např. mládež zde navazovala vztahy směřující k manželství, před kostelem projednávali sedláci a obchodníci trhy, sňatkové nabídky i kolektivní úmluvy (Petráň, 1985).

3.3.2.3 Vesnice v novověku

Od druhé poloviny 18. století byl vývoj našeho venkova ovlivněn mnoha událostmi. Jednou z nich se stala průmyslová revoluce (1760 až 1837), která způsobila přesun mnoha venkovských obyvatel do měst. Důsledkem byl vznik velkoměst, průmyslových center a celkový růst počtu obyvatel. Rozvoj mnoha továren způsobil zánik manufaktur, lidé měli nízké mzdy a dlouhou pracovní dobu. Díky zavádění strojů do výroby docházelo k propouštění dělníků, tudíž rostla nezaměstnanost.

Továrny také vyvolaly nemalé ničení přírody a krajiny. V této době došlo ke změně životního stylu, lidé měli větší přístup ke vzdělání a kultuře (www. 1).

Žena získává důležitost pro trh práce právě tím, že se výroba z vesnic přesouvá do industrializovaných měst. Výsadní role zemědělství zaniká a do popředí se dostává průmysl. Rodina tak ztrácí schopnost uživit se z vlastních zdrojů. K tomuto trendu přispěla i odluka státu a podstatné části veřejnosti od církve. Náboženství přestalo být základním

měřítkem hodnot a pomalu se upouštělo od tradičních společenských schémat. Buržoazní společnost pak byla nucena přiznat postupně stejné společenské postavení ženě jako muži. Výsadní role muže jako živitele tímto klesá a rodina se destabilizuje (www. 2).

Zrušení nevolnictví v roce 1848 mělo velký význam pro uvolnění venkovského obyvatelstva z feudálních pout. V selských hospodářstvích se začal prosazovat výrobní pokrok (nové druhy plodin, používání průmyslových hnojiv, přechod na stájové krmení hospodářských zvířat) (Vondrušková, Vondruška, 2014).

Postupně se rozvíjel také potravinářský průmysl. Byly budovány cukrovary, lihovary, pivovary, mlékárny, jatka aj. Zlepšovala se také úroveň komunikační sítě, na jejíž výstavbě se podílelo venkovské obyvatelstvo. Tak získalo alespoň dočasně další pracovní příležitosti zejména v mimosezónní době (Slepička, 1989).

3.3.2.4 Venkov za kapitalismu

Kvalitou obytného prostředí, včetně hygieny, zaostávala kapitalistická vesnice v období 1848 až 1937 silně za městem. Technické vybavení vesnic bylo vcelku žalostné. Hlavním zdrojem vody byly většinou obecné studny s ručním mechanickým čerpáním, které nebyly v potřebné vzdálenosti od hnojišť, a tím nebyly dostatečně chráněny před znečištěním.

Stavební rozvoj venkovských sídel byl značně chaotický a živelný. Obce se v zázemí měst a v dopravně výhodných polohách rychle rozšiřovaly. Zejména přibývalo skromných dělnických domků, budovaných v okrajových částech vesnic. Omezená hospodářská základna daná výměrou katastrálního území vesnice vedla k tomu, že docházelo k dělení usedlostí mezi více dětí. Pokud byla tato možnost vyčerpána, vznikla sociální skupina nejchudších – bezzemků, kteří představovali levnou a pohotovou pracovní sílu pro sedláky a statkáře (Vondrušková, Vondruška, 2014).

Stále výrazněji se projevoval vliv rozvíjejících se průmyslových center a měst. Ty poskytovaly rezervy volných pracovních sil, ale nevytvářely podmínky pro jejich přemístění do měst. Díky vysoké ceně stavebních pozemků a neúnosnému nájemnému zůstala velká část průmyslových dělníků bydlet na venkově. Bydlení na vesnici jim poskytovalo větší sociální jistotu a při značné míře svépomoci (pěstování ovoce a zeleniny, chov drobného hospodářského dobytka, bydlení v rodinných domech) také levnější životní náklady (Slepička, 1989).

3.3.2.5 Venkov za socialismu

Zemědělství prošlo v poválečném období pronikavou sociálně ekonomickou přestavbou, která od základu změnila život na venkově. Socialistické období přineslo významné změny, které směřovaly k vybudování velkých zemědělských podniků typu JZD a státních statků (Vondrušková, Vondruška, 2014).

Jednotná zemědělská družstva (JZD) byla zakládána podle zásady „jedna obec, jedno JZD“. Příznivý ekonomický vývoj v zemědělství, růst technické úrovně zemědělských podniků a zvyšování kvalifikace zemědělských pracovníků vyvolaly vyšší požadavky obyvatel venkovských sídel na úroveň obytného prostředí, na dostupnost společenského vybavení a na úroveň pracovního prostředí. Venkované se začali více starat nejen o širší obytné prostředí vlastní usedlosti nebo domku, ale také o vzhled, čistotu a pořádek v obci a doplnění alespoň základního společenského vybavení (obchod smíšeného zboží, pohostinství, kulturní dům) nebo zlepšení jeho dostupnosti (Slepička, 1981).

Rozvoj národního hospodářství a zemědělství vedl k mnohonásobnému zvýšení objemu nákladové i osobní dopravy na venkově. Mobilita všech skupin obyvatelstva se značně zvýšila, aktivní obyvatelé měst jezdili ve stále větším rozsahu na venkov za prací v zemědělství a v místním průmyslu. Velká část aktivních obyvatel venkova naproti tomu dojížděla za prací do měst (Slepička, 1989).

3.3.2.6 Současná vesnice

Dalo by se říct, že současný trend směřuje spíše k bydlení ve městech, případně na jejich okrajích. Lidé dnes chtějí komfort, pohodlí, služby, zábavu a pracovní příležitosti, a to vesnice většinou nenabízí. V současné době je však možné sledovat v řadě vesnic jejich zvyšování občanské vybavenosti, zájem na pořádání různých kulturních a sportovních akcí, snahu o růst vesnice a zapojení zdejších lidí i turistů do společenského dění venkova. Je však třeba říct, že toto se odvíjí od jednotlivých starostů a obecních úřadů, od zapálení místních organizací pro věc (např. sbory dobrovolných hasičů, sportovní kluby, kluby žen či kluby důchodců, sdružení rodičů a přátel škol, občanských sdružení apod.) i samotných obyvatel obcí. Současné vesnice prošly zejména v posledních letech zlepšením, co se týče dostupnosti do velkých měst (budování infrastruktury), co se týče občanské vybavenosti (podpora podnikání) anebo z hlediska kulturního či sportovního vyžití (pořádání různých akcí, kterých se účastní i obyvatelé z okolních větších měst, např. poutě, různé slavnosti apod.).

Nelze říct, že dnes venkov v mnohém zaostává. Naopak se snaží být pro své obyvatele atraktivní a v tomto se orientuje téměř na všechny věkové kategorie. Je však třeba konstatovat, že toto není možné pozorovat u všech vesnic. Jsou vesnice, které se zajímají o svůj společenský život a kulturní a sportovní vyžití více, jiné méně nebo vůbec. Je však obtížné porovnávat vesnici, která je kousek od města a která má možnosti mnohem větší než vesnice, která je daleko od civilizace. Tady je možno říct, že problémy a možnosti vesnic jsou umocňovány jejich vzdáleností od městských aglomerací a dalšími faktory.

V souvislosti s rozvojem moderního venkova je třeba si uvědomit, že mezi nejdůležitější faktory zlepšení a zatraktivnění venkova patří občanská vybavenost, možnosti podnikání, zajištění pracovních příležitostí, dobrá dopravní dostupnost, rozvoj technické vyspělosti, možnosti rekreace, sportu a rozvoj cestovního ruchu (Majerová, 2009).

3.3.2.6.1 Občanská vybavenost moderní vesnice

Jak již bylo několikrát v této práci uvedeno, občanská vybavenost je důležitým ukazatelem, na kterém závisí budoucí osud vesnice. Svojí strukturou ovlivňuje také funkční, kulturní a společenskou hodnotu obce.

Ke standardní občanské vybavenosti vesnice patří:

- školská zařízení (mateřská škola, základní škola),
- kulturní zařízení (knihovna, kulturní sál, kino),
- sportoviště (fotbalové hřiště, tělocvična),
- zdravotnické středisko nebo lékař,
- sociální služby (jídlna, domov důchodců, aj.),
- obchody,
- restaurace,
- možnost ubytování,
- pošta, popř. finanční služby (banka, bankomat),
- politické a zájmové celky a sdružení (Binek, 2009).

Kromě výše uvedeného přináší aktuální doba požadavky také na diskotéky, noční kluby, speciální školy, internetové kavárny, videopůjčovny, fitcentrum, čerpací stanice, supermarkety apod. Toto jsou sice znaky občanské vybavenosti, ale mnohým není venkov schopen dostát, i když osobně znám vesnice, kde se nachází supermarket, internetová kavárna, videopůjčovna apod. Ani vesnice, které disponují pro mladé lidi např. diskotékou, nejsou již dnes výjimkou. Navíc v letním období pořádá diskotéku či taneční zábavu pod širým nebem téměř každá vesnice, a to pravidelně včetně dalších kulturních či sportovních akcí.

Zaměříme-li se na tyto oblasti z pohledu mladých lidí a venkovského prostoru, vyvstanou tyto klady a zápory:

Tabulka 2: Klady a zápory

+ (Klady)	- (Zápory)
Dobré životní prostředí – přírodní hodnoty, kvalita ovzduší, vody, potravin	Nízká vybavenost obcí do 2000 obyvatel (kanalizace, vodovody), nedostatek společenských a kulturních událostí
Bezpečné místo pro reprodukci rodiny, klidné prostředí příznivé pro zdravý vývoj dítěte	Nedostatečná dostupnost místních služeb (zdravotních, sociálních, poradenských, vzdělávacích)
Bydlení v nestísněném prostředí, obvykle v objektech v soukromém vlastnictví, relativní nezávislost na vývoji cen na trhu realit	Zhoršená dopravní obslužnost (závislost na osobních automobilech), špatný stavebně technický stav venkovských budov a památek
Dobrá hustota infrastruktury a základních služeb	Horší kvalita infrastruktury a základních služeb, zastaralé technické a technologické vybavení, nedostatečné využití moderních komunikačních a informačních technologií
Přímé investice, turismus, přeshraniční spolupráce, zájem společnosti o rozvoj venkova, ochranu přírody a krajiny, možnost uplatnění se v rámci místních akčních skupin	Nízká konkurenceschopnost, kupní síla, malá diverzifikace zemědělských činností, nedostatek činností nezemědělského charakteru

+ (Klady)	- (Zápory)
Rozvoj ekologického zemědělství, ochrany krajiny, zpracování obnovitelných zdrojů, s ohledem na globalizaci a informační společnost lze řadu aktivit přesunout mimo centra	Dovoz levné zemědělské produkce ze zemí třetího světa, tlak obchodních řetězců, odklon od tradiční průmyslové výroby a zemědělské produkce
Blízkost regionálních center, kde lze nalézt pracovní příležitosti	Nedostatek příležitostí přímo v místě bydliště, malá mobilita pracovních sil
Přijetí do komunity za předpokladu respektování místních tradic a sociálních vazeb – soudržnost komunity daná na základně osobních vztahů a kontaktů	Někdy naopak přílišná xenofobie místních lidí vůči novým přistěhovalcům („náplava“)

Zdroj: Binek, 2009

3.4 Sociologie venkova

Sociologie venkova má za sebou dlouhou historii a v současné době je možné ji považovat za zcela institucionalizovanou disciplínu, pro niž je charakteristická pluralita různých přístupů (Pospěch, 2016).

Již od samotného vzniku sociologie poskytuje město i venkov sociologům mnoho rozmanitých témat pro jejich bádání. V rámci města a venkova se sociolog může zaměřit na vzdělávání a zaměstnání, druhy obydlí, životní styl obyvatel, způsob trávení volného času apod. Komparovat město a vesnici je možné z mnohých úhlů pohledu. „Hovoříme-li o městě a vesnici, objevují se dvojice protikladů, jako nový - starý, moderní - tradiční, uspěchaný - klidný.“ (Matoušová, Markvartová, 2011, s. 42). Avšak není možné jednoznačně označit vesnici jako tu starou či tradiční a město naopak za nové a moderní. Životy města i vesnice se v současné době v mnohém prolínají a není je tedy možné od sebe striktně oddělit. Nejasnost hranic je možné vidět např. v případě satelitních měst, kde není možné zcela jednoznačně určit, zda jde o venkov, i když venkovu počtem obyvatel a způsobem bydlení odpovídají.

Venkov je protikladem města. Pojem venkov pochází z latinského slova rural. Původní význam venkova je území před hradbami (vně) – tzn. mimo město (Majerová, 2009).

Neodmyslitelnou součástí venkova je volná krajina, která zahrnuje pole, lesy a vodní plochy (Matoušová, 2009).

Sociologie venkova si klade za úkol poznat obecné zákonitosti společenských vztahů a jevů na venkově, kde převládá zemědělství. Zabývá se všemi vztahy vznikajícími mezi městem a venkovem a rovněž jejich spory (Lux, 2005). Hledá odpověď na otázky, čím se lidé na venkově zabývají, jaké navazují vztahy, jakému povolání se věnují, jak tráví svůj volný čas, do jaké míry jsou vztahy na venkově institucionalizované a organizované apod. (Lux, 2005).

Majerová (2009) uvádí, že „sociologie venkova a zemědělství má v českých zemích relativně dlouhou tradici, jež byla ovšem několikrát, v různých historických obdobích, přerušena (Majerová, 2009).

Sociální realita venkova je příkladem velice komplexního průniku závislostí a souvislostí vyplývajících z ekonomických, sociálních a politických předpokladů. Sociologové se pokoušejí o co nejpřesnější popis a porozumění jevům, které jsou sledovatelné a zachytitelné (Majerová, 2009).

Pokud jde o sociologii venkova jako o vědní obor, tak tato se zabývá níže uvedenými oblastmi:

- a) struktura a funkce venkovských obcí,
- b) kulturní a společenská aktivita venkovských obyvatel,
- c) spolupráce společenství s jinými obcemi, organizacemi a institucemi,
- d) důsledky proměn venkova v oblasti sociální, ekonomické, sociálně-strukturální a v oblasti infrastruktury,
- e) město a úloha venkova a zemědělství při vytváření ekologického vědomí (hlavně v otázkách rekreace, zachování kultury a tradice venkova, uchování estetických hodnot krajiny a vesnice),
- f) další specifické oblasti – struktura venkovských rodin, dojížděka za prací, postavení zemědělství v obci, role chatařů a chalupářů (Bakša, 1999).

3.5 Klady a zápory života na venkově

Život na venkově má své klady i zápory. Mnoho lidí žije ve městě, neboť chtějí mít blíže úřady, zaměstnání a kulturu, chtějí žít v anonymitě a nemuset dojíždět za prací, k lékaři, kdekoli. Město nabízí veškeré vymoženosti pro moderní a společenský život, přesto skýtá venkov značné jiné výhody. K městu však také patří obrovské množství lidí, hluk,

dopravní zácpy, shlukování pochybných osob na veřejných místech a strach pohybu v noci apod.

Na venkově žije člověk více ve společenství s jinými lidmi, což některým lidem vyhovuje, jiní mají rádi více své soukromí a anonymitu. Venkov přináší obvykle krásnou a čistou přírodu, klid, lesy, rybníky, řeky, vše, za čím městské obyvatelstvo musí dojíždět o víkendy nebo o dovolených.

Nevýhodou venkova, jak bylo výše uvedeno, je větší vzdálenost a nutnost dojíždění k lékaři, na úřad, do zaměstnání, za sportovním a kulturním vyžitím většího rázu, větší množství restaurací, diskotéky, nákupní centra, neustále otevřené některé hypermarkety či večerky apod. Nic není pro městského člověka problém, kdykoli se rozhodne. Ale také na venkově bývá kulturní život, který realizují různé kulturní spolky, např. pěvecké či taneční, jsou zde letní kina, dobrovolnická (ochotnická) divadla apod. (Pělucha, 2012). Kulturní či sportovní akce pořádají hasiči, sportovci, kluby seniorů a další. Jde například o sportovní dny, sportovní utkání místních klubů, taneční zábavy, pálení čarodějnic či stavění máje (Perlín, Hupková, 2010).0

Další nevýhodou života na vesnici může být bydlení v rodinném domě a neustále se starání o dům a zahradu, pokud člověk chce, aby mu dům fungoval nejen po dostavění, ale také v dalších desetiletích. Nevýhodou venkova je nedostatek pracovních příležitostí, nebo hůře placených pracovních příležitostí a nutnost venkovského obyvatelstva cestovat za prací. S tímto souvisí také nutnost cestovat do školy, neboť na venkově se obvykle nachází pouze nižší stupeň základní školy a na vyšší stupeň základní školy a pochopitelně na střední školu a vysokou školu musí venkovské děti a mládež již od raného věku cestovat. Není to však problémem u všech obcí, v některých může být dostatek pracovních příležitostí a také školy, většinou se však jedná o obce poblíž velkých měst.

Při koncipování výhod a nevýhod života na venkově je třeba vždy individuálně přihlížet k dané osobě, neboť každý vnímá život na venkově podle svých potřeb, podle svého životního stylu, podle své rodinné historie a zvyků apod., ale také je nutno přihlížet k té které obci.

3.6 Migrace mladých obyvatel venkova za prací

Nevýhodou venkova, jak bylo uvedené v předešlé kapitole, je nedostatek pracovních příležitostí, nebo hůře placených pracovních příležitostí a nutnost venkovského obyvatelstva cestovat za prací. Byť se v současnosti setkáváme s opačnou situací, a to

stěhování městského obyvatelstva na venkov, v prostředí venkova se můžeme stále setkat s migrací mladých obyvatel venkova za prací do města, a to jak vlivem větší nabídky pracovních míst nebo možnosti více se seberealizovat a získat lépe placené místo. Obvykle se však na venkově setkáváme s modelem, že lidé za prací z venkova dojíždějí a nikoli se ve větší míře stěhují. U mladých lidí není migrace spojena jen s prací, ale s budováním svého vlastního rodinného života, přestěhování se za partnerem (partnerkou) do jiného města a zde budování dalšího života apod.

Urbanizaci neboli proces, jež je často spojován s procesem industrializace, který se ve vyspělých zemích objevil v 19. století, můžeme definovat jako důsledek rozvoje průmyslu ve městech a přebytku pracovní síly v zemědělských oblastech. V té době došlo k tomu, že lidé se začali stěhovat do města za prací v průmyslu a podíl zaměstnanosti v zemědělství se tak výrazně snížil. S rostoucí populací ve městech došlo k poklesu obyvatel ve venkovských oblastech (Popjaková, 2013).

Migrace je velmi důležitým procesem, jež ovlivňuje nejen oblast, z níž se obyvatelé stěhují pryč, ale také oblast, do které se stěhují. V obou těchto oblastech totiž díky migraci dochází k demografickým (např. ve věkové struktuře obyvatel), sociálním (např. ve vzdělanostní struktuře obyvatel), politickým, ekonomickým a ekologickým změnám. Pohyb obyvatel mezi jednotlivými regiony a mezi venkovem a městem může být motivován řadou faktorů, mezi něž řadíme např. sociální či ekonomické faktory (Čermák, 2005).

4 Praktická část

Hlavním tématem této práce je kvalita života na vesnici, kdy jsem se v teoretické části práce věnoval získávání informací z dostupných odborných literárních a dalších relevantních zdrojů týkající se daného tématu a v praktické části práce se již zaměřím na výzkumné šetření z hlediska kvality života na vesnici, a to v rámci dvou vybraných obcí, kdy s některými náhodně vybranými obyvateli byl proveden rozhovor a proběhlo také dotazníkové šetření s místními obyvateli obcí.

V rámci vypracování praktické části této práce je nutné seznámit se alespoň se základními a důležitými údaji o obou vybraných obcích, tedy obce Mezilesí a Cetoraz (okres Pelhřimov).

4.1 Základní údaje o vybraných obcích

4.1.1 Mezilesí:

Tato obec je obcí s rozšířenou působností, ve které žije 136 obyvatel. I při tomto poměrně malém počtu obyvatel je v obci nahlášeno třináct živností a sídlo zde mají dvě firmy (právnícké osoby). K vyřízení svých záležitostí mají obyvatelé této obce k dispozici pouze dvě hodiny (17.00 až 19.00 hod.) a pouze každý pátek. Starostou obce je v současné době Stanislav Prokop, zastupitelstvo obce čítá pět členů. Obec Mezilesí má bohatou historii, která sahá až do roku 1352, kdy byla o této obci nalezena první písemná zmínka, dominantou obce je kostel Sv. Jakuba Většího.

K obci Mezilesí patří místní části Holýšov a Zelená Ves. Mezi hlavní příjmy obce Mezilesí se řadí daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob, dalšími příjmy je provoz vlastního vodovodu, které jsou však spíše zanedbatelné. Obec dále pronajímá pozemky a nemovitosti, prodej není možný, v obci je stavební uzávěra. Mezi výdaje obce Mezilesí patří zejména náklady na opravy a údržbu obecního majetku, které obec zajišťuje prostřednictvím smluv o provedení práce (tj. osvětlení, komunikace apod.).

Mezi největší nákladovou položku patřila v roce 2018 rekonstrukce dopravní infrastruktury části obce Holýšov. Obec je aktivním účastníkem v rámci akce „Za čistší Vysočinu“ a v souvislosti s touto aktivitou jsou náklady také na svoz komunálního odpadu. Obec provedla také rekonstrukci haly (podium) a úpravu obecního hřiště, které obyvatele

obce rádi využívají k volnočasovým aktivitám a k pořádání společenských akcí. Na závěr je nutno konstatovat, že obec hospodáří s vyrovnaným rozpočtem, v roce 2018 byl vykázán přebytek.

4.1.2 Cetoraz:

Tato obec je obcí s rozšířenou působností, žije v ní 286 obyvatel. První písemná zmínka o této obci pochází z roku 1307. Tato obec je oblíbeným rekreačním místem s dvěma většími chatovými oblastmi, a to u rybníka Valcha a Pilný. Dle obecního úřadu Cetoraz je zde cca 220 rekreačních obydlí (chat), většina v soukromém vlastnictví. Významným rodákem této obce byl národní buditel a vysokoškolský profesor, literární historik, kritik a teoretik Leander Čech. Tato obec nemá další části. Dominantou této obce je také kostel, a to kostel Sv. Václava, který leží na okraji obce, dále je pamětihodností také klasicistní Deymova hrobka (1821) a fara.

Cetoraz je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek a vstupuje do právních vztahů svým jménem a nese také odpovědnost, které z těchto vztahů vyplývají. Starostou obce je Luboš Novotný, zastupitelstvo obce čítá 7 členů. V obci je pošta, knihovna, hostinec „U Křížů“, kuželna, prodejna smíšeného zboží. Je zde obecní kanalizace (ČOV), vodovod i plynofikace. Průměrný věk obyvatel je 40,4 let, produktivním věku je okolo 170 obyvatel. Úřední hodiny obecního úřadu jsou každý den od 7.00 do 15.30 hod. Svou činnost vyvíjejí v této obci různé organizace, např. Občanské sdružení Cetorázek, Hasiči, Myslivci nebo Sokol – kuželky.

Lze konstatovat, že se jedná o menší obce v okrese Pelhřimov (kraj Vysočina) s poměrně malým počtem trvale žijících obyvatel ležících od sebe ve vzdálenosti cca 14 km. Jedná se o obce s vyrovnaným rozpočtem, které se snaží poskytnout svým obyvatelům i tzv. „lufťákům“ co nejkvalitnější život na venkově.

4.2 Metodika, výzkumné otázky a stanovení hypotéz

V praktické části práce bude provedeno několik rozhovorů a dotazníkové šetření mezi obyvateli obou vybraných obcí. Dotazníkové šetření bude zaměřeno na oblast zaměstnanosti, dopravní dostupnosti, sociálního a kulturního vyžití, na společenské služby, školství, životní prostředí, vybavenost, podíl obyvatel na správě obce a na další aspekty.

Na základě provedeného *dotazníkového šetření* a *rozhovorů* bude celkově zanalyzována a zhodnocena kvalita života obyvatel na vesnici a budou zpracovány návrhy a doporučení na zlepšení kvality života v těchto dvou vybraných obcích.

Jak bylo uvedeno již výše, teoretická část práce je zpracována z informací z dostupných literárních a dalších relevantních zdrojů, praktická část práce je zpracována na základě osobního výzkumu a sběru dat, a to formou *strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami* s náhodně vybranými obyvateli obou vybraných obcí a také formou dotazníkového šetření, kdy bude následně provedeno porovnání a vyhodnocení provedeného výzkumného šetření včetně návrhů a opatření ke zlepšení života na vesnici.

Technika rozhovoru v rámci kvalitativních výzkumných metod je posledních desetiletích populární pro svou zdánlivou jednoduchost a dostupnost. Realizace rozhovoru však vyžaduje dobrou přípravu a splnění určitých požadavků. Důležitým prvkem všech výzkumných šetření je pak *etická otázka* a dodržování etických zásad. Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami je charakteristický tím, že si výzkumník připraví osnovu otázek, které jsou však otevřené a respondent může jejich téma příp. měnit a také výzkumník má více možností vést rozhovor svým směrem, nepokládat již otázky, které byly dříve již respondentem zodpovězené apod.

Každý výzkumný proces musí mít stanovenou metodologii. Jak bylo již uvedeno, zanedbatelnou není etická otázka výzkumu, tedy např. informovaný souhlas, emoční bezpečí respondentů, není možné zatajovat cíle a okolnosti výzkumu, není možné na respondenty k účasti na výzkumném šetření činit jakýkoli nátlak, porušit zásadu zachování slíbené anonymity apod. Výzkumník by měl k rozhovoru zajistit příjemné a ničím nerušené prostředí, kde se může respondent nerušeně soustředit na pokládané otázky a v klidu a s rozmyslem je zodpovědět (Hendl, 2016).

V rámci tohoto výzkumného šetření bylo provedeno celkem 12 rozhovorů v obci Mezilesí a 10 rozhovorů v obci Catoraz. Rozhovory byly uskutečněny v obci Mezilesí buď doma anebo venku, v obci Catoraz pak buď venku anebo ve zdejší výdejně obědů neboli ve společenské místnosti a zároveň jídelně této obce. Oslovení respondenti projevili maximální součinnost, tak jako i starostové obou obcí byli velmi ochotní a poskytli také maximální součinnost a podklady k vypracování praktické části této práce.

Výzkumná otázka by měla být formulována tak, aby bylo možno odpovědět v rámci provedeného výzkumu na hlavní cíl práce, což je *analýza faktorů ovlivňující život ve venkovské obci*, kdy bylo výzkumné šetření zaměřeno na některé již výše uvedené vybrané

faktory (např. příležitosti k zaměstnání, dopravní dostupnost, sociální služby, kulturní a společenské využití či bezpečnost). Hlavním tématem této práce je *porovnání kladů a záporů venkovského života*. Velice důležitý je také vztah k obci, tzn. lokální patriotismus, který zpravidla pozitivně ovlivňuje kvalitu života obyvatel obce. Důležitým faktorem je také činnost samosprávy a podílení se obyvatel na správě a chodu své obce.

4.2.1 Výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: *Co považují dotazovaní respondenti za negativní z hlediska kvality života na vesnici?*

Výzkumná otázka č. 2: *Co považují dotazovaní respondenti za pozitivní z hlediska kvality života na vesnici?*

Výzkumná otázka č. 3: *Jaká je spokojenost místních obyvatel s vedením obce?*

Hypotéza musí být stanovena jako oznamovací věta tak, aby mohla být na základě výsledků provedeného výzkumného šetření buď potvrzena anebo vyvrácena (Hendl, 2016).

4.2.2 Hypotézy:

H1A: *Většina dotazovaných respondentů si nedovede/dovede jinde než na vesnici, svůj život představit.*

H2A: *Většina dotazovaných respondentů je/není s kvalitou života na vesnici spokojena.*

4.3 Sběr dat, výzkumný vzorek

Sběr dat byl proveden ve vybraných dvou obcích, a to *Mezilesí* (okres Pelhřimov) a *Cetoraz* (okres Pelhřimov) náhodným výběrem obyvatel těchto dvou vybraných obcí k provedení dotazníkového šetření a rozhovorů s místními obyvateli obou obcí.

Rozhovor byl výzkumníkem připraven na základě stanoveného cíle této práce tak, aby otázky byly srozumitelné, přesné a jednoznačné, aby na ně bylo možné jednoznačně odpovědět, ale aby bylo možno také případně na základě odpovědí improvizovat a klást případně další otázky k danému tématu.

Dotazník sestával z celkem třiceti otázek, kdy ke každé otázce bylo uvedeno několik možností odpovědí, z nich respondenti měli zakroužkovat či jinak označit pouze jednu z odpovědí u každé otázky. Dotazníky byly rozdány obyvatelům obou obcí, a to v počtu 130 ks dotazníků celkem, a to v obci Mezilesí 50 ks dotazníků, v obci Cetoraz 50 ks

dotazníků, z nichž se plně vyplněných vrátilo výzkumníkovi celkem 53 ks, tedy 53 %. Z toho 22 dotazníků vyplnili respondenti v obci Cetoraz a 31 dotazníků bylo vyplněno respondenty obce Mezilesí.

Vzhledem k tomu, že mnoho místních obyvatel dojíždí za zaměstnání do okolních měst a navrací se domů v pozdějších hodinách, podařilo se k danému datu sesbírat pouze 53 % dotazníků plně vyplněných, což však pro účely a zodpovězení výzkumných otázek a potvrzení či vyvrácení hypotéz je dostačující.

Výzkumným vzorkem byli v rámci výzkumného šetření dotazovaní náhodně vybraní respondenti, obyvatelé obce Mezilesí a Cetoraz v okrese Pelhřimov, kteří souhlasili dobrovolně s rozhovorem anebo s vyplněním dotazníku. Jak bylo již uvedeno výše, rozhovory byly provedeny venku, v domácnostech respondentů anebo v případě obce Cetoraz v místní společenské místnosti – jídelně. Dotazníky byly rozdány z části výzkumníkem a zčásti také oběma starosty vybraných obcí, a to při jednání jejich zastupitelstva či v obecních hospůdkách.

Všichni dotazovaní respondenti byli seznámeni s účelem rozhovoru či vyplnění dotazníku, tedy pro účely vypracování praktické části této diplomové práce, byla zaručena anonymita respondentů. K vyplnění dotazníku či provedení rozhovoru byli respondenti výzkumníkem slušně požádáni, nebyl na ně činěn žádný nátlak, byly dodrženy etické zásady výzkumu.

4.4 Analýza a vyhodnocení rozhovorů

Výzkumné šetření probíhalo jak formou rozhovorů, tak formou dotazníků, a to tak, že respondenti, kteří se účastnili rozhovorů v rámci výzkumného šetření se již neúčastnili dotazníkového šetření a naopak. Vybraní respondenti byli dotazováni na dané téma této práce, respektive jim byly pokládány otázky tak, aby bylo možno následnou analýzou a vyhodnocením rozhovorů a dotazníků dát jasné odpovědi na výzkumné otázky a hypotézy (viz. výše).

4.4.1 Rozhovory s obyvateli Mezilesí:

Většina z dotazovaných obyvatel se shodla, že život na vesnici se jim líbí, ale horší je to s dostupností, život na vesnici považují za náročnější než ve městě, který je však vyrovnán či kompenzován okolní přírodou a klidem. Vesnici považují spíše za tradiční, i když vybavenost je lepší, než tomu bylo dříve, život na vesnici považují za kvalitní.

Vedení obce hodnotí kladně, jak uvádějí, i když je obec výrazně limitována rozpočtem. U většiny obyvatel děti žijí mimo obec a většina si myslí, že se vracet k vesnickému životu nebudou. Pouze u jedné mladé respondentky jsem se setkal s velice kladným přístupem k životu v dané obci a její budoucí snahou vést své děti k životu v obci. Poměrně velkému procentu obyvatel chybí v obci lékař, obchod a udávají, že život je zde náročnější z hlediska nedostupnosti zaměstnání, tedy dojížděním za prací, za zábavou ale i školou, kdy je krajem nedostatečně zajištěna dopravní obslužnost (linkový autobus) a obci považují za tradiční a lehce zaostalou. Tento názor většinou zastávají starší obyvatelé Mezilesí i když hned dodávají, že se považují za venkovský typ obyvatele a veškeré nedostatky jsou vyváženy klidem, bezpečností, čistou přírodou a celkovým dobrým životním prostředím v okolí obce. Obyvatelé obce nepovažují práci kolem domu či na zahradě za negativum, ale chtěli by zlepšit kulturní vyžití jako jsou např. zájezdy, vstupenky do divadla, akce i pro důchodce, např. na nákupy apod. Většina obyvatel se shodla, hlavně těch mladších, že zatím není problém s dojížděním, ale vidí problém ve stáří, že potom budou odkázáni na pomoc svých blízkých, popř. sociálních služeb z nedalekého většího města. Téměř všichni respondenti se shodli na dobrých mezilidských vztazích mezi obyvateli. Bohužel je v obci stavební uzávěra z důvodu ochrany životního prostředí, spádová oblast pitné vody pro Prahu, což většinu obyvatel mrzí z nedostatečné nové zástavby. Dle mého názoru se v odpovědích obyvatel obce odrážel jejich lokální patriotismus, hrdost a celková spokojenost se svojí obcí.

4.4.2 Rozhovory s obyvateli obce Cetoraz:

Poměrně velké procento dotazovaných obyvatel obce Cetoraz zmínilo uzavření místní hospody, která sloužila jako společenské místo setkávání lidí. V současné době jako místo setkávání obyvatel slouží místní kostel při každoměsíční mši. V obci probíhá nová výstavba – cca. osm rodinných domů, obnova místních komunikací, přistěhování zdravotně postižených lidí atd. Lidé kladně hodnotí působení místního spolku „Cetorázek“, provozování kuželek, ale i přes tyto aktivity obyvatelům chybí větší kulturní vyžití jako jsou např. plesy, protože se neudrzuje sál. Většina dotázaných obyvatel o sobě prohlašuje, že je venkovský typ a berou, že život na vesnici je náročnější než život ve městě. S dojížděním za prací, k lékaři to mají poměrně snadnější, protože jejich obec leží na hlavním tahu a do většího města to mají pět kilometrů. Vesnici považují spíše za tradiční, i když se zde mnoho zlepšuje, kvalitu života posuzují jako dostačující. Majoritní část

respondentů vyjádřila svoji nespokojenost s vedením obce, s tím, že nedělá maximum pro zlepšení kvality života v obci. Sice zde mají obchod, ale je špatně zásobený a za nákupy musí dojíždět. Většina obyvatel považuje za negativum závist mezi lidmi, a ne moc dobré mezilidské vztahy. Ale i přes tyto problémy se většina respondentů shodla, že život na vesnici se jim líbí díky okolní přírodě a klidu. Shodně odpovídali, že jejich děti na venkově bydlet nechtějí.

Tabulka 3: Hodnocení vybraných faktorů ovlivňujících kvalitu života v obci

	Mezilesí	Cetoraz
Příležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí	Většina obyvatel jí hodnotí kladně.	Většina obyvatel jí hodnotí kladně.
Dopravní spojení (za prací, nákupy, službami,..)	Hodnocení vyznělo záporně.	Více jak padesát procent obyvatel hodnotí kladně.
Sociální služby pro občany	Panuje vysoká nespokojenost	Starší obyvatelé jsou spokojeni, kdežto mladší nejsou.
Možnosti kulturního, sportovního a společenského života	Více než polovina respondentů hodnotí jako nedostatečnou nebo žádnou.	Téměř všichni respondenti hodnotí negativně (uzavření místního pohostinství).
Kvalita života (klid, přírodní prostředí)	Hodnocena jako dobrá až výborná.	V obci panuje většinová spokojenost.
Bezpečnostní situace v obci	Lidé se cítí bezpečně.	Respondenti jí vnímají jako dobrou.
Činnost samosprávy	Většina respondentů vyjádřila spokojenost.	Téměř polovina obyvatel je nespokojená.

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.3 Shrnutí odpovědí respondentů z obou obcí v rámci provedených rozhovorů:

Jak respondenti uváděli, život na vesnici je dle jejich názoru složitější a náročnější právě z hlediska nedostupnosti některých služeb v obci a také co se týče starosti o dům, zahradu. Co z obou obcí jejím obyvatelům schází, je např. lékař, nakupovací možnosti, nedostatek kulturního vyžití, kdy by bylo dle názoru některých z respondentů možné

pořádat více společných akcí, do kterých by se mohli obyvatelé obce zapojit, např. zajištění vstupenek na divadelní představení v blízkém větším městě, zajištění nějakých výletů pro obyvatele obce, plesu a dalších akcí, které by vedly také ke sblížení jejich občanů a k upevňování sousedských vztahů.

Dle respondentů je život na vesnici uspokojivý, v některých aspektech složitější, než kdyby bydleli ve městě, ale na druhou stranu skýtá jiné možnosti vyžití, např. okolní přírodu, klid, dobré sousedské vztahy, vzájemnou výpomoc a další. Většina obyvatel obce Mezilesí a obce Cetoraz se shoduje v tom, že by život na vesnici za městský život nevyměnila, ale na druhou stranu také vzhledem k věku dotazovaných respondentů jsou si respondenti ve věku 50 až 60 let, kteří tvořili převážnou část dotazovaných, vědomi, že v tomto věku mají ještě zaměstnání a jsou schopni dojíždět vlastními automobily, jsou mobilní, zároveň však se objevily názory, že v pokročilejším věku může být život na vesnici již daleko složitější právě z hlediska ztráty soběstačnosti, kdy budou již potřebovat pomoc druhé osoby, svých dětí či vnoučat nebo ostatních blízkých např. co se týče nakupování, cesty k lékaři apod. V tom případě již zřejmě budou kvalitu života na vesnici hodnotit již odlišným způsobem a méně pozitivně.

Co se týče náročnosti života na vesnici, pak respondenti sice uváděli, že dle jejich názoru je život na vesnici náročnější (práce kolem domu, na zahradě, dojíždění za prací, zdravotní péči, kulturou atd.), ale vyvažuje to, dle jejich názoru, klid a blízkost přírody.

Většina dotazovaných respondentů uvedla, že si nemyslí, že by děti chtěly na venkově bydlet. Někteří uvedli, že děti bydlí v současné době ve městě, kde je lepší dostupnost všech typů škol, lepší možnosti pracovního uplatnění, lepší dostupnost do zaměstnání, kulturní či sportovní vyžití a další vymoženosti městského typu bydlení, jako je např. menší náročnost na údržbu bydlení apod., někteří uvedli, že i když v současné době bydlí jejich dítě či děti s rodinou ve městě, chtějí se později do své rodné obce vrátit, někteří lidé zvolili venkovský typ bydlení právě až v pozdějším věku a jejich děti zůstaly ve městě. Většina však uvedla shodně, že by děti daly nebo určitě dají přednost bydlení ve městě.

Dle výše uvedeného je zřejmé, že dotazovaní respondenti – místní obyvatelé obce Mezilesí i obce Cetoraz na základě rozhovorů či vyplněných dotazníků považují život na venkově za vyhovující, i když jak většina uvádí, také za složitější či náročnější od života ve městě, a to zejména z důvodu dojíždění či menší dostupnosti služeb a také menších možností kulturního vyžití i z hlediska starosti o dům, zahradu.

Z výpovědí respondentů je možné konstatovat, že větší hrdost na obec byl zaznamenán i po rozhovoru se starostou obce v Mezilesí, kde se respondenti vyjadřovali kladně k současnému stavu a k činnosti nového zastupitelstva, v obci Cetoraz byl zaznamenán větší skepticismus a zdejší obyvatelé byli více kritičtí k vedení obce a k činnosti zdejšího zastupitelstva.

Vyhodnocení rozhovorů bylo provedeno z hlediska obyvatel obou vybraných obcí, neboť odpovědi na otázky se příliš nelišily a nebylo tedy nutné rozdělovat hodnocení na jednotlivé obce. Rozhovor byl proveden převážně s obyvateli ve věku 50 až 60 let a 70 let a výše, zde se odpovědi na otázky poněkud u obyvatel obou obcí lišily, a to z hlediska např. dostupnosti větších měst, tj. zaměstnaní lidé považovali za největší ztížení života na vesnici dojíždění do zaměstnání, záleželo však také na tom, kde pracují, jak to mají do zaměstnání daleko. Jiné odpovědi byly od lidí v důchodovém věku, kteří již za zaměstnáním nedojíždějí, naopak tito lidé jsou již více odkázáni na pomoc svých dětí, vnoučat a blízkých co se týče např. většího nákupu dovezeného z nejbližšího města, dopravením se na lékařské ošetření apod.

Většina obyvatel obou obcí se stará o své domy a jejich okolí, pracuje na zahrádce, kdežto dle jejich názoru lidé ve městě využívají spíše k využití volného času např. nakupování ve velkých nákupních centrech, mají větší kulturní vyžití, lepší dostupnost do zaměstnání, i když jak sami uváděli, i ve větších městech trvá přesun z domova do zaměstnání mnohdy dlouho z hlediska vysokého provozu apod.

Co se týče dostupnosti služeb, pak tuto hodnotí dotazovaní respondenti negativně, chybí možnost nakupování, dostupnost zdravotnické péče, sociální péče, je to však vykompenzováno klidem a okolní přírodou i dobrými vztahy se sousedy.

4.4.4 Analýza a vyhodnocení dotazníků

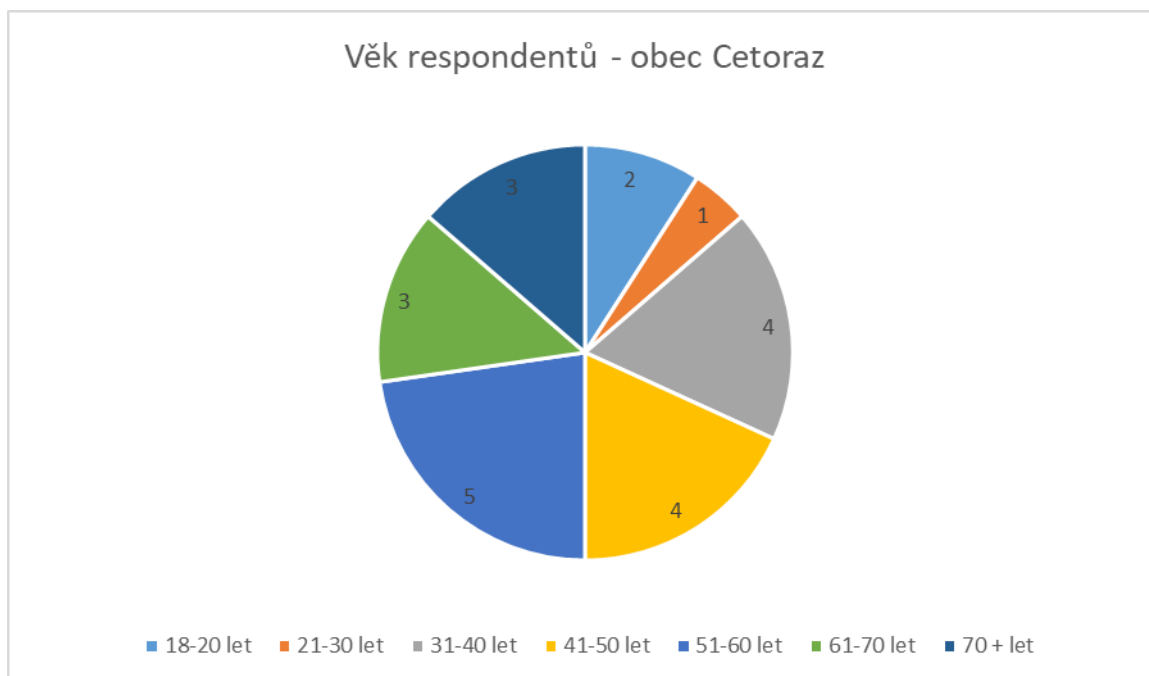
Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 53 respondentů, z obce Mezilesí 31 a 22 respondentů z obce Cetoraz, tedy bylo vyplněno celkem 53 dotazníků.

Otázek v dotazníku bylo celkem třicet, kdy respondenti vybírali vždy pouze jednu možnost z nabízených odpovědí, pouze u otázky č. 26 týkající se výběru.

Počet dotazovaných respondentů v rámci dotazníkového šetření z hlediska pohlaví byl vyrovnaný, v obci Cetorazi bylo dotazováno 10 mužů a 12 žen, v obci Mezilesí to bylo 15 mužů a 16 žen.

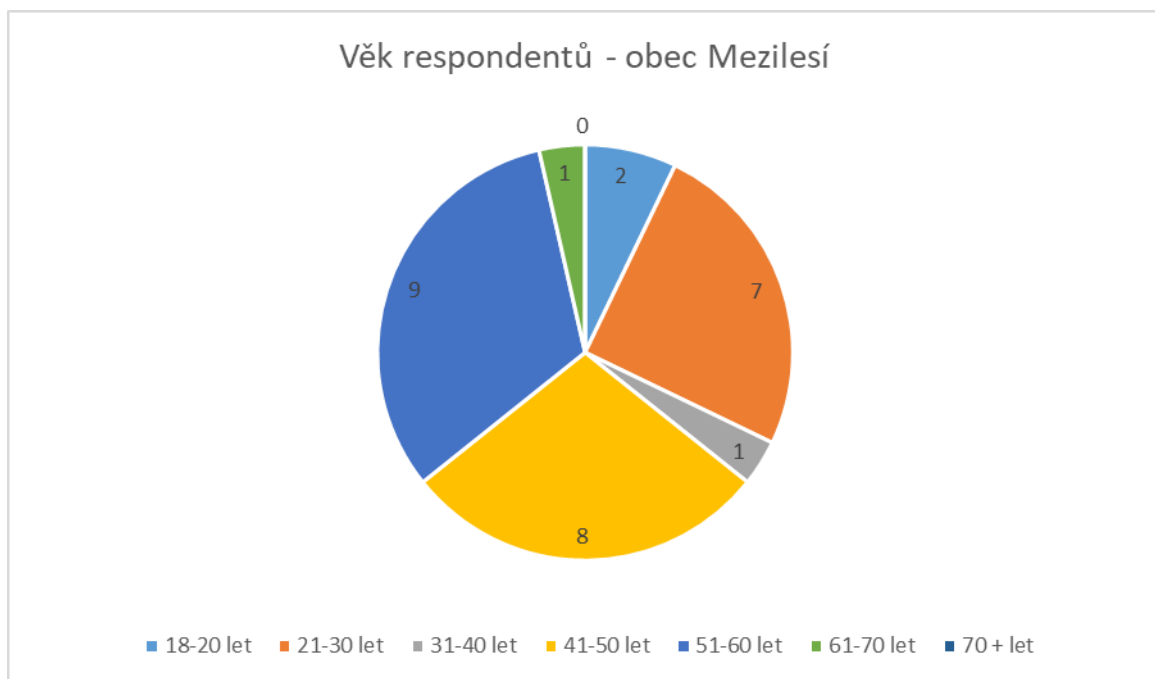
Co se týče věkového rozložení respondentů, kteří vyplňovali dotazník, v obci Cetoraz byl největší počet dotazovaných vyrovnáný nejvíce ve věkové 31 až 60 let (14 respondentů, tj. 64 % z celkového počtu respondentů v této obci) a také 3 respondenti ve věku nad 70 let (3 respondenti, tj. 14 % z celkového počtu respondentů v této obci). V obci Mezilesí to byla věková kategorie 21 až 30 let (7 respondentů, tj. 23 % z celkového počtu respondentů v této obci) a pak ve věkové kategorii 41 až 60 let (17 respondentů, tj. 55 % z celkového počtu respondentů v této obci) a také např. 3 respondenti ve věku nad 70 let (3 respondenti, tj. 0,1 % z celkového počtu respondentů v této obci).

Obrázek 2: Věk respondentů obec Cetoraz

Zdroj: vlastní zpracování

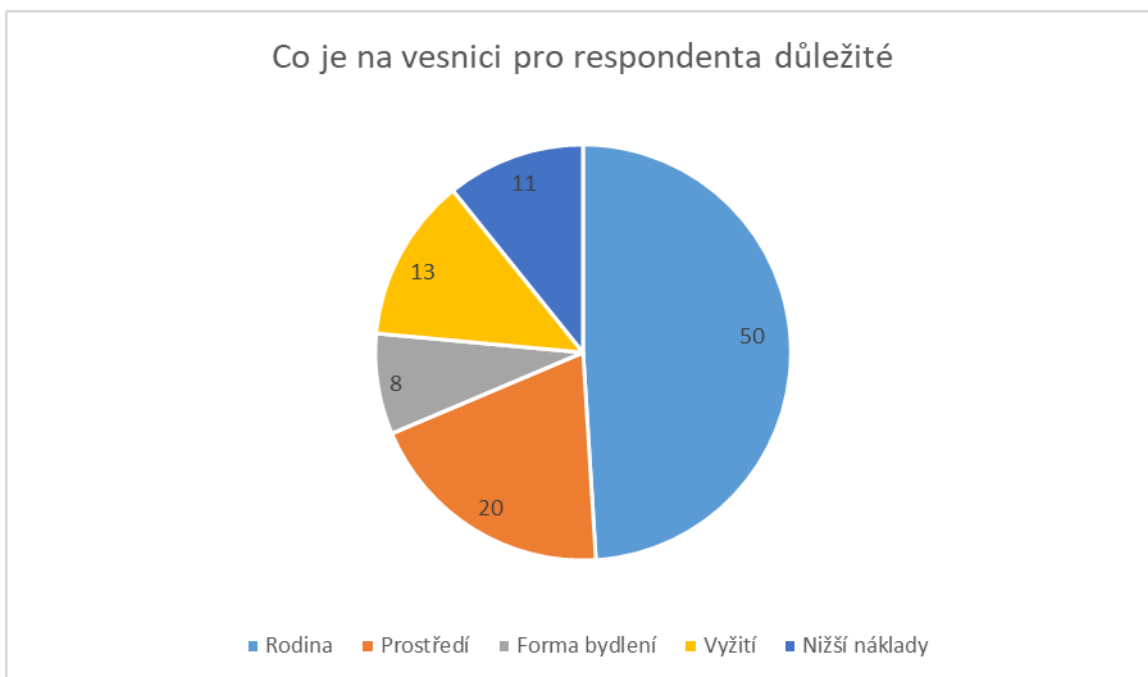
Obrázek 3: Věk respondentů obec Mezilesí

Zdroj: vlastní zpracování

Porovnáním grafů lze konstatovat, že v obci Mezilesí vyplnilo dotazník více respondentů ve věkové kategorii 21 až 30 let a také ve věku 41 až 50 let či 51 až 60 let, vzhledem k většímu počtu dotazovaných respondentů, je to však dáno tím, že v obci Mezilesí vyplnilo dotazník o 9 respondentů více nežli tomu bylo v obci Cetoraz, je to dáno také rozdílným počtem obyvatel v obou obcích.

Obrázek 4: Co je pro respondenta na vesnici nejdůležitější – obec Mezilesí a Cetoraz

Zdroj: vlastní zpracování

Je zřejmé, že z hlediska respondentů je důležitá v rámci života na vesnici zejména blízkost rodiny, rodinných příslušníků a okolní prostředí, vyhovuje bydlení v rodinném domě, blízkost přírody a v neposlední řadě také nižší náklady z důvodu pěstování zeleniny, ovoce, chovu drobného zvířectva.

Obrázek 5: Hodnocení občanské vybavenosti respondenty obou obcí

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče občanské vybavenosti, respondenti ji hodnotili vesměs kladně (převážně dobrá), obce se nacházejí v okrese Pelhřimov, v kraji Vysočina. Obyvatelé obce Cetoraz si např. stěžovali na uzavření místní hospůdky. Obě obce jsou od sebe vzdáleny cca 14 km. Blíže k městu Pelhřimov či Pacov se nachází obec Cetoraz, která je také větší co do počtu obyvatel. Respondenti měli na výběr z více možností, tj. spokojenost z hlediska nákupních možností (obchod), dostupnosti zdravotní péče (lékař), péče o děti (školka), kdy tyto uváděli ve svých odpovědích nejčastěji.

Jak se říká, sami lidé se musí přičinit o to, aby mezi lidmi panovaly dobré vztahy, vzájemná komunikace, podpora a pomoc v případech, kdy je to potřeba. Na vedení obcí je, aby byly obyvatelům dostupné všechny potřebné služby nebo aby byla alespoň zajištěna jejich dostupnost (autobusová doprava), aby byli podporováni drobní podnikatelé, aby se život v obci rozvíjel, aby byly podporovány aktivity, které přispívají k upevnování vztahů mezi obyvateli obce.

Jak ukazují výsledky dotazníkového šetření a rozhovorů, život na vesnici hodnotí většina respondentů kladně.

4.5 Celkové vyhodnocení výzkumného šetření

Celkové vyhodnocení výzkumné šetření je vlastně výzkumnou zprávou, kdy výzkumník zpracuje dosavadní poznatky, užití metod, výsledky výzkumného šetření včetně diskuse a závěru, příp. návrhů a doporučení k řešení výzkumného problému do budoucna. Výzkumné šetření by mělo být provedeno v co největší kvalitě, měla by být zaručena důvěryhodnost, hodnověrnost a potvrditelnost. V posledních desetiletích jsou k provádění výzkumného šetření používány moderní informační a komunikační technologie, např. chytré mobilní telefony či diktafony k nahrávání rozhovorů s respondenty a další (Hendl, 2016).

Z provedeného výzkumného šetření v obci Mezilesí a v obci Cetoraz formou dotazníkového šetření a rozhovorů vyplynulo, že obyvatelé těchto obcí jsou s životem na venkově spokojeni, považují se za venkovské typy. Jako negativum z hlediska kvality života na vesnici respondenti uváděli špatnou dostupnost některých služeb, nákupních možností, škol, dojíždění do zaměstnání, menší kulturní vyžití a vyšší náročnost z hlediska starosti o dům, zahradu.

Za pozitivum pak považovali zejména klidné bydlení, volnost, okolní přírodu. Současnou vesnici považují spíše za tradiční nežli moderní, je to dáno lokalitou obou obcí, jejich velikostí a vzdáleností od větších měst. Život na venkově považují respondenti za náročnější, než je tomu u bydlení ve městech, kde není potřeba se tolik starat o údržbu bydlení, o zahradu nebo např. o topení apod. Největším důvodem z hlediska náročnosti bydlení na venkově je dojíždění dospělých do zaměstnání a dětí a mládeže do škol v okolních městech.

I přes negativa života na vesnici považují život na venkově dotazovaní respondenti za kvalitní, někteří však uvedli pozdější riziko vyššího věku a nesoběstačnosti, která bude vyžadovat pomoc blízkých osob a poté budou asi hodnotit kvalitu života na vesnici příp. jinak. S vedením či zastupitelstvem obce byli spokojeni, dle mého názoru, více obyvatelé Mezilesí. Většina si však na vedení nestěžovala, jak respondenti uváděli, činnost obcí omezuje jednak nízký rozpočet, obyvatelé postrádají spíše jakékoli vyžití, společné akce, příp. zajištění zájezdu pro obec apod.

Z hlediska zlepšení kvality života v obci byla respondenty zmíněna již výše uvedená lepší dostupnost veškerých služeb, menší tlak na podnikatele, zlepšení vztahů mezi obyvateli obcí a další. Co se týče názorů respondentů, zda budou chtít bydlet v uvedených

obcích jejich děti nebo vnoučata odpovídala většina, že děti dávají přednost bydlení ve městě, a to právě z důvodu lepší dostupnosti služeb, škol, zaměstnání, lékaře anebo kulturního vyžití. Shodně však všichni zároveň uváděli, že život na vesnici skýtá možnosti, za kterými musí městští obyvatelé dojíždět, a to právě za klidem, za přírodou, kterou mají oni za humny.

4.6 Návrhy a opatření

Z výše uvedeného vyplývá, že život na vesnici je preferován skupinou obyvatel zejména z hlediska klidu a okolní přírody, je zde však co ještě zlepšovat, a to ať se jedná o rozšíření infrastruktury, o zajištění dalších služeb apod.

V rámci analýzy a vyhodnocení výzkumného šetření byla navržena tato opatření a návrhy ke zlepšení kvality života v obou obcích:

- větší participace místních obyvatel na životě a dění v obci, porady s obyvateli obce, seznámení občanů obce s plány obce a hlavními cíli v rámci krátkodobého i dlouhodobého plánování, příp. je možné namísto porady požádat obyvatele obce o vyplnění krátkého anonymního dotazníku, který by byl zpětnou vazbou pro vedení obce z hlediska potřeb obyvatel a jejich zajištění v rámci rozpočtu nebo vlastními silami, tzn. svépomocí
- přizpůsobování rozpočtu obce a činnosti zastupitelstva požadavkům obyvatel obce
- podpora vedení obce drobným podnikatelům, kteří by mohli výrazným způsobem přispět k rozvoji obce (např. zřízení prodejny smíšeného zboží, obecní školka apod.)
- možnost, jak zkvalitnit život na vesnici je spolupráce s okolními obcemi, např. v rámci společných akcí, zájezdů, návštěv divadel apod. pro obyvatele obce
- větší spolupráce vedení obce s místními spolky
- pravidelné pořádání akcí, např. jednou za měsíc či za čtvrt roku, příp. vždy první sobotu v měsíci, které by přispěly k oživení života na vesnici, podpořili by a utužovaly sousedské vztahy, a to např. vždy s jinou tematikou, pro danou věkovou kategorii apod. (děti, mládež, sportovci, rodiny atd.)
- podpora podnikání (v obci Mezilesí otevření obchodu a příp. dalších služeb, nabídnutí vhodných prostor k podnikání v obci, v obci Cetoraz otevření místní hospody, zprovoznění přilehlého sálu za účelem pořádání různých akcí, např. plesů, různých výstav, např. zahrádkářů, cvičení aerobiku apod., i zde nabídnout prostory

k podnikání, hledat aktivně zájemce o zprovoznění obchodu a hospody a také zajištění dalších služeb z řad místních obyvatel, příp. i z vedlejších vesnic apod.)

Vyhodnocení:

Odpovědi na výzkumné otázky z výsledků odpovědí respondentů na otázky v rámci provedených rozhovorů a také z výsledků odpovědí dotazníkového šetření místních obyvatel obce Mezilesí a obce Cedoraz:

Výzkumná otázka č. 1: *Co považují dotazovaní respondenti za negativní z hlediska kvality života na vesnici?*

Dle odpovědí respondentů je možné konstatovat, že co se týče oblasti kvality života na vesnici, pak za největší negativum je nedostupnost některých služeb (např. obchod, lékař) a dojíždění do zaměstnání, škol, k lékařskému ošetření, za kulturu apod. Obyvatelé vybraných obcí si však na život na vesnici nestěžují a s kvalitou života na vesnici jsou spokojeni.

Výzkumná otázka č. 2: *Co považují dotazovaní respondenti za pozitivní z hlediska kvality života na vesnici?*

Za pozitivum z hlediska kvality života na vesnici považují dotazovaní respondenti zejména klid a okolní přírodu, příp. dobré sousedské vztahy, kdy se lidé většinou dobře znají a v případě potřeby si vycházejí vstříc.

Výzkumná otázka č. 3: *Jaká je spokojenost místních obyvatel s vedením obce?*

Co se týče spokojenosti s vedením obce, pak respondenti v obou vybraných obcích hodnotili jejich činnost kladně. V této souvislosti byl často zmiňován finanční faktor a rozpočet obce, který do značné míry činnost vedení obce omezuje. Jen v málo případech projevil dotazovaní respondenti s vedením obce nespokojenost.

Hypotéza musí být stanovena jako oznamovací věta tak, aby mohla být na základě výsledků provedeného výzkumného šetření buď potvrzena anebo vyvrácena (Hendl, 2016). V rámci zpracování analytické části této práce byly stanoveny tyto hypotézy:

H1A: *Většina dotazovaných respondentů si nedovede/dovede jinde než na vesnici, svůj život představit*

Z výsledků dotazníkového šetření a rozhovorů s místními obyvateli vybraných dvou obcí byla potvrzena hypotéza H1A, kdy většina dotazovaných respondentů si nedovede již jinde než na vesnici svůj život či bydlení představit. Respondenti se považují za venkovský typ a s kvalitou života na vesnici jsou spokojeni.

H2A: *Většina dotazovaných respondentů je/není s kvalitou života na vesnici spokojena.*

V tomto případě byla na základě výsledků dotazníkového šetření a provedených rozhovorů s obyvateli obce Mezilesí a obce Cetoraz potvrzena hypotéza H2A, tj. většina místních obyvatel obou obcí je s kvalitou života na vesnici spokojena.

4.7 Diskuse

Z výše uvedeného vyhodnocení a analýzy rozhovorů s respondenty a z vyhodnocení a analýzy vyplněných dotazníků respondenty je zřejmé, že život na vesnici považují někteří respondenti za náročnější, než je tomu u života ve městech, a to zejména z důvodu např. dojíždění do zaměstnání, za kulturou, a také z důvodu nedostatečnosti zajištění služeb, tj. občanské vybavenosti na vesnicích.

Při hodnocení života na vesnici a ve městě je jistě důležité rozlišovat některé skutečnosti např. lokalitu, kde je obec umístěna, počet obyvatel a jeho věková struktura, její občanskou vybavenost, infrastrukturu, vzdálenost od většího města, záleží také na zastupitelstvu obce, jak se o obec stará, jak hospodaří s rozpočtem a s dalšími aspekty, které toto hodnocení velkou měrou v některých případech zkreslují, v některých případech velkou měrou ovlivňují.

Obce Mezilesí a Cetoraz, které jsou předmětem výzkumného šetření z hlediska několika aspektů v rámci zjišťování kvality života na vesnici se nachází v okrese Pelhřimov. Tyto dvě obce mají malý počet trvale žijících obyvatel, menší občanskou vybavenost. Jak uváděli dotazovaní respondenti, za největší problém považují zejména dojíždění za prací, kdy je v současné době již téměř nutností mít na vesnici automobil, neboť autobusová doprava nejezdí v příliš hustých intervalech, ale dopravní podnik se jistě snaží, aby byla meziměstská doprava vytížena zejména v tzv. špičkách (dojíždění dětí a mládeže i do a ze škol, dojíždění dospělých do a ze zaměstnání).

Většina dotazovaných respondentů se považuje spíše za venkovský typ a za velké pozitivum považují klid a okolní přírodu, za kterou, jak uváděli, musí městští obyvatelé naopak dojíždět na venkov, zatímco oni musí dojíždět např. právě za prací, za kulturou či za většími nákupy. Je faktem, že tedy jak bydlení na venkově, tak bydlení ve městě má svá pozitiva i negativa a každý jedinec či rodina preferují něco jiného.

Jak dotazovaní respondenti uváděli, vidí v minulosti a současnosti rozdíly, a to z té dobré stránky, kdy dochází v posledních desetiletích ke změně a modernizaci venkova, ke zlepšování z hlediska občanské vybavenosti i kulturního a sportovního vyžití, ale stále pohlížejí na bydlení na vesnici spíše z té tradiční stránky. Obec Mezilesí a obec Cetoraz považovali v rámci výzkumného šetření jejich obyvatelé spíše za obce tradiční, což se odvíjí zejména od faktu, že tyto obce nejsou umístěny poblíž velkých okolních měst, není zde velká občanská vybavenost apod.

Co se týče činnosti zastupitelstev obou sledovaných obcí, pak občané shledali tuto činnost dostatečnou, a to v rámci rozpočtu obou obcí. Respondenti uváděli, že vedení obce Mezilesí i obce Cetoraz se snaží s obyvateli komunikovat a vycházet jim vstříc, zejména mladším obyvatelům chybí více aktivit a společných akcí pro obyvatele. Je však nutno uvést, že např. pořádání různých společných akcí nemusí být nutně ze strany vedení obce, že i samotní obyvatelé těchto dvou obcí se mohou domluvit na společném posezení, např. zorganizovat společnou akci pro místní děti a mládež apod.

Na otázku v rámci rozhovoru s respondenty, zda jejich děti preferují život na vesnici tito odpovídali různě, záleželo na věku dětí, tj. některé dospělé děti sice nyní bydlí a žijí se svými rodinami ve městě, ale hodlají se v pokročilejším věku do své rodné vesnice vrátit, někteří jsou spíše městskými typy a na vesnici žít zatím nehodlají, více jim vyhovuje městský život se všemi jeho lákadly a domů na vesnici se vracejí na návštěvu za rodiči apod.

Jedním z rozhodujících kritérií z hlediska hodnocení kvality života na vesnici byl věk respondentů. Jinak se na život na vesnici dívají tzv. starousedlíci a většinou staří obyvatelé, jinak mladší generace a odlišně děti a mládež, která dojíždí z těchto obcí do základní, střední či vysoké školy do města, kde si zvyká na městský život, na vyžití v něm a navazují zde případně po ukončení střední či vysoké školy či v průběhu studia partnerské vztahy a ve městě již zůstávají, příp. se vracejí do rodné obce až s vlastní rodinou a v pozdějším věku. Je tedy z části na vedení obce, aby tato vzkvétala, aby mladá generace měla důvod a

chuť zde žít, aby byla podporována tvorba pracovních míst a místní podnikatelé, aby se zlepšovala dostupnost služeb, dopravního spojení, aby se zkvalitňoval život na vesnici.

Z výše uvedeného je zřejmé, že na život na venkově, na kvalitu života na vesnici jsou a budou vždy rozdílné názory, každý člověk či rodina preferují jiný způsob života, každý člověk nebo rodina má jinou životní úroveň, jiné možnosti výdělků či bydlení apod. Kvalitu života na vesnici ovlivňuje řada faktorů, přesto lze konstatovat, že život na vesnici se za posledních několik desetiletí výrazně zlepšil a dá se říct, že mnoho lidí či rodin v současné době vyhledává bydlení na vesnici zejména v blízkosti větších měst, kdy výrazným faktorem k tomuto rozhodnutí jsou vysoké ceny bytů ve městech, kdy dá rodina přednost raději vlastnímu bydlení v rodinném domě, než v bytě, kdy se pořízení bytu nebo rodinného domu již v mnoha lokalitách vyrovnává.

Dá se říct, že život na vesnici je v současné době kvalitní, záleží na lidech, kteří danou vesnici obývají, na jejich vzájemných vztazích, na věkovém složení obyvatel dané obce a pokud je v obci odpovídající občanská vybavenost, pak jsou lidé s kvalitou života na vesnici spokojeni, jak vyplynulo ostatně z provedeného výzkumného šetření v obci Mezilesí a Cetoraz. Dále je to pak také lokalita, ve které se obec nachází, vedení obce, jak obyvatelům své obce naslouchá, zda se stará o to, aby se obyvatelé z obce nestěhovali do města, neopouštěli venkov.

5 Závěr

Hlavním tématem této práce je kvalita života na vesnici, kdy jsme se v teoretické části práce věnoval získávání informací z dostupných odborných literárních a dalších relevantních zdrojů na dané téma a v praktické části práce jsme se zaměřil na výzkumné šetření z hlediska kvality života na vesnici, a to v rámci dvou vybraných obcí (Mezilesí a Cetoraz), a to formou rozhovorů a dotazníkového šetření s náhodně vybranými místními obyvateli.

Hlavním cílem práce je analýza některých aspektů, které ovlivňují život obyvatel v těchto obcích (např. příležitostí k zaměstnání, dopravní dostupnost, sociální služby, kulturní a společenské využití či bezpečnost), kdy byly porovnávány klady i zápory života na vesnici, a to také ve vztahu k lokálnímu patriotismu, coby pozitivně ovlivňujícího faktoru z hlediska kvality života obyvatel těchto dvou obcí, včetně spokojenosti či nespokojenosti obyvatel vybraných obcí s činností samosprávy a podílení se obyvatel na správě a chodu své obce. Cíle diplomové práce bylo dosaženo analýzou faktorů ovlivňující kvalitu života ve vybraných obcích.

Jak vyplývá ze zpracování teoretické i praktické části této práce, kvalita života na vesnici doznala v posledních desetiletích, a to zejména po roce 1989, tj. po tzv. sametové revoluci, kterou byl svržen komunistický režim, mnoha změn. Dřívější šed' se proměnila v barevné domky, vyrostla tzv. satelitní městečka, k nimž byla vybudována infrastruktura a inženýrské sítě, mnoho lidí či rodin v současné době vyhledává bydlení na venkově z hlediska zdravějšího životního prostředí.

Život na venkově, stejně jako život ve městě, má svá pozitiva i negativa, je na každém jedinci či rodině, jakou lokalitu si zvolí ke svému spokojenému životu. Pro mnohé je rozhodující klid a blízkost přírody, pro jiné ruch velkoměsta, dostatek kulturního vyžití. Záleží na dostupnosti dané obce od většího města a na mnoha dalších aspektech, které ovlivňují rozhodování jedinců i rodin k životu. Lze konstatovat, že rozhodujícím prvkem je zejména pro mladé rodiny dostupnost mateřské a základní školy a alespoň základních služeb.

Dostupnost do mnoha českých obcí se výrazně zlepšila, zlepšily se také poskytované služby. Téměř v každé rodině je navíc alespoň jedno auto a dojíždění z venkova do města např. za prací či nákupy není již složité. Navíc jsou mnohé domácnosti na venkově

vybaveny domácí bílou technikou a nejsou výjimkou velké nákupy v městských nákupních střediscích a jejich uložení do mrazáků apod. Navíc na venkově je možnost chovu drobného domácího zvířectva (např. slepice, králíci), které poskytuje domácí maso či vejce. Dostupná je také zahradní technika a lidé jsou si na vesnici blíže, než je tomu v mnohapatrových věžácích ve městě, kde soused nezná souseda, a navíc se zde osazenstvo neustále mění.

Tak, jako se mění naše společnost, tak se mění také možnosti bydlení, vzdělávání, cestování, mění se tvář venkova i měst. Obyvatelé venkova si pochvalují klid, blízkost přírody i zlepšení služeb a jejich dostupnost, velkou výhodou jsou také dobré mezilidské vztahy, kdy si lidé více navzájem pomáhají, vzájemně se znají. Je jistě rozdíl, když se člověk na vesnici narodí, vyrůstá tam a ve svém rodném domě žije celý svůj život, vychovává zde děti a je rozdíl, pokud se někdo z města na venkov přistěhuje. Je to však na každém člověku, jak se chová, jak jedná, jak o svůj majetek pečuje, jak vychází se sousedy, jak se zapojuje do dění a života obce apod.

Trendem současnosti se v důsledku stále dražšího bydlení ve městech stává výstavba rodinných domů mladými páry, mladými rodinami, ale i lidmi staršího věku, kteří chtějí svůj život dožít v klidu mimo dosah městského hluku a shonu a kteří prodávají své byty a jdou bydlet raději na vesnici. Dostupné jsou také hypotéky, ne však pro každého. Někteří lidé rodný dům po svých rodičích či prarodičích získají v rámci dědictví, zvelebí si jej a spokojeně zde žijí do konce života.

Současná vesnice již není tou vesnicí, kterou bývala v minulosti, před rokem 1989. Mnohé se změnilo k lepšímu, některé věci také k horšímu. Osidlování venkova má svá pozitiva i negativa, záleží, v jaké lokalitě se obec nachází, jak je vzdálena od většího města, jaké jsou v ní zajištěny služby apod., zda je zde mateřská či základní škola, zdravotnické zařízení či lékař, potraviny a další.

Co se týče dvou vybraných obcí, tj. Mezilesí a Cětov v okrese Pelhřimov, pak tyto obce nejsou velké ani rozlohou ani co se počtu obyvatel trvale zde žijících. I z těchto důvodů nelze očekávat, že zde bude jezdit autobusová linka každou hodinu, že zde bude škola, školka, obchody a veškeré služby. Je zřejmé, že obyvatelé těchto menších obcí musí za většími nákupy, za většinou služeb, do škol a za prací, do zaměstnání do větších měst v okolí obce.

Nejbližšími většími městy v okolí Mezilesí i obce Cětov jsou Pelhřimov, Zruč nad Sázavou, Vlašim, či Tábor nebo Benešov a další, které jsou vzdáleny cca 30-50 km od

těchto obcí. Z hlediska dopravy, kdy lidé využívají většinou vlastní dopravu osobními automobily jsou vyšší náklady domácností žijících v těchto obcích, na druhou stranu lze namítnout, že je to kompenzováno právě klidným a zdravým životním prostředím v porovnání s městem, možností pěstování ovoce a zeleniny na vlastním pozemku či chovu domácích zvířat.

Většina obyvatel obce Mezilesí a Cětov by bydlení na venkově za městský život nevyměnila. Někteří lidé zapustí na venkově kořeny od narození a bydlí zde celý život, v mládí řada lidí opustí venkov, kde vyrůstali a v pozdějším věku se do své rodné obce vrací s rodinou postarat se o své staré rodiče, někteří vyhledávají venkov jen jako víkendové bydlení. Důvodů pro a proti bydlení a životě na venkově a ve městě je mnoho, je však možné konstatovat, že kvalita života na vesnici se neustále zvyšuje, ať už se to týká dostupnosti obce, její občanské vybavenosti nebo např. kulturního či sportovního vyžití a mnoho lidí před městským uspěchaným životem na venkov utíká. Vždy je však co zlepšovat, záleží také hodně na vedení obce, ale i na samotných obyvatelích obcí.

6 Seznam použitých zdrojů

ANDRÁŠKO, Ivan. Quality of Life: An Introduction to the Concept. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 88 s. Neuveden. ISBN 978-80-210-6669-4. doi:10.5817/CZ.MUNI.M210-6669-2013.

BINEK, J. a kol. *Synergie ve venkovském prostoru – Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP Publishing, 2009. 98 s. ISBN 978-80-904308-0-8.

ČÁSLAVKA, Jiří, HÁK, Tomáš, TŘEBICKÝ, Viktor a kol. *Indikátory blahobytu: všechno, co jste kdy chtěli vědět o štěstí (ale báli jste se zeptat)*. 2010. vyd. Zelený kruh, edice APEL, s. 55. ISBN 978-80-87417-02-7.

ČERMÁK, Zdeněk. 2005. Migrace a suburbanizační procesy v České republice. *Demografie*, 47, 3, s. 169-176. ISSN 0011-8265.

ČERMÁKOVÁ, K. - JOHNOVÁ, M. *Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe. Průvodce poskytovatele*. Praha : MPSV, 2003. 112 s. ISBN 80-86552-45-4

EXNER, J. *Obce, města, městské části*. Praha: Libri, 2004.

GURKOVÁ, E. *Hodnocení kvality života. Pro klinickou praxi a ošetrovatelský výzkum*. Praha: Grada, 2011. 224 s. ISBN 978-80-247-3625-9

HALEČKA, T. *Kvalita života a jej ekologicko-enviromentálny rozmer. Kvalita života a ľudská práva v kontextech sociálnom práce a vzdelávania dospelých*. Prešov : FF PU, 2002. 97 s. ISBN 80-8068-088-4

HALEČKA, T. *Kvalita života a jej ekonomicko–enviromentálny rozmer: Kvalita života a ľudská práva v kontextech sociálnom práce a vzdelávania dospelých*,

Prešov: Filosofická fakulta Prešovské univerzity v Prešově, 2002. 65-81 s. ISBN 80-8068-088-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-262-0982-9.

HEŘMANOVÁ, E. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 239 s. ISBN 978-80-74191-06-0.

HODAČOVÁ, L. *Mozek, emoce a spokojený život*. Psychologie dnes 2007, ročník 13, číslo 2, s. 48-51

HOLÁTOVÁ, D., KRNINSKÁ, R. a kol. *Lidské zdroje v rozvoji venkova*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012, 271 s. ISBN 9788087197578.

KOVÁČ, D. *Kultivace integrované osobnosti*. / Cultivating of integrated personality. / *Psychologie dnes*, 2004. 32-34s.

KUBÁTOVÁ, H. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2456-0. 272 s.

LUX, M. *Bydlení a sociologie: publikace evropské pracovní společnosti pro rozvoj venkova a obnovu vesnice*. Vyd. 1. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2005, 350 s. Sociologie (Grada). ISBN 0038-0288.

LAPKA, M., GOTTLIEB, M. *Rolník a krajina: kapitoly ze života soukromých rolníků*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2000, 594 s. ISBN 80-858-5083-4.

MÁTĽ, O. - JABŮRKOVÁ, M. *Kvalita péče o seniory. Řízení kvality dlouhodobé péče v ČR*. Praha : Galén, 2007. 176 s. ISBN 80-7262499-7

MAJEROVÁ, Věra a Irena HEROVÁ. *Český venkov 2008: proměny venkova*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2009, 187 s. Studie Slon, sv. 22. ISBN 978-802-1319-110.

MAJEROVÁ, V. *Metodologické aspekty výzkumu českého venkova po vstupu do EU*. Zemědělská ekonomika, 2005, roč. 0, č. 0, s. 27 - 31.

MAJEROVÁ, V. *Sociologie venkova a zemědělství*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Praha vyd. Credit, 2009. ISBN 978-80-213-0651-6. 246 s.

MASLOW, A.H.: *Motivation and Personality*. New York: Brandeis University and the W.P. Laughlin Foundation & Harper and Row Publishers, 1954. ISBN 978-0-06-041987-5. 411 s.

MOŽNÝ, I. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*, 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 207 s. ISBN 80-7178-624-1.

PAYNE, J. a kol. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005. 630 s. ISBN 80-7254-657-0

PERLÍN, R., HUPKOVÁ, M. *Venkovy a venkované : doprovodná publikace k výstavě Venkovy a venkované*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2011. 11 s. ISBN 9788087147313.

PĚLUCHA, M. *Venkov na prahu 21. století : venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů měst a venkova v globalizované ekonomice*. 1. vyd. Praha: Alfa nakladatelství, 2012. 319 s. ISBN 9788087197493.

POSPĚCH, P. a kol. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. ISBN 978-80-7325-353-0. 177 s.

POSPĚCH, P., DELÍN, M. *Vývoj přístupů ke zkoumání venkova v rurální sociologii*. Sociológia 48, Bratislava: Sociologický ústav SAV, 2016, č. 1. ISSN 1336-8613.

POPJAKOVÁ, D. Identifikácia a evaluácia migračných prúdov obyvateľstva v zázemí Českých Budějovic. In: Svobodová, H. (ed.): *Nové výzvy pro geografii. Výroční konference České geografické společnosti 3. – 7. září 2012.* Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 256 – 266.

TUREK, R. *Čechy v raném středověku.* Vyšehrad Praha, 1982. 251 s.

VAĎUROVÁ, H. Teoretické vymezení a měření kvality života. Diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, 2004.

VAĎUROVÁ, H. MÜHLPACHR, P. *Kvalita života: Teoretická a metodologická východiska*, 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 143 s. ISBN 80-210-3754-7.

VONDRUŠKOVÁ, A., VONDRUŠKA, V. *Vesnice.* Praha: Vyšehrad, 2014. Průvodce českou historií. ISBN 978-80-7429-362-7. 199 s.

Venkov je náš svět. Sborník příspěvků z mezinárodní konference. Praha: Česká zemědělská univerzita Praha, 2006. ISBN 80-213-1539-3.

Slovník nejčastěji užívaných pojmů ve veřejné správě. Dostupné na WWW: <http://svs.institutpraha.cz/index.php?page=slovník&id=376>. [online]. [cit. 2019-09-19].

Obce ČR a jejich části. Český statistický úřad, 2019. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/010029F304/\\$File/138109m.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/010029F304/$File/138109m.pdf). [online]. [cit. 2019-09-10].

Zákony pro lidi.cz, Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, 2019. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-131>. [online]. [cit. 2019-09-10].

Zákony pro lidi.cz, Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, 2019. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>. [online]. [cit. 2019-09-10].

7 Seznam použitých příloh

Příloha 1: Osnova dotazníku rozdaného ve zkoumaných obcích

Příloha 2: Osnova rozhovoru ve zkoumaných obcích

Příloha 3: Rozhovory s obyvateli zkoumaných obcí

Příloha 4: Vyhodnocení dotazníků ve zkoumaných obcích

Příloha 1: Osnova dotazníku rozdaného ve zkoumaných obcích

Dotazník pro obyvatele obce.....

Vážený respondenti,

jmenuji se Petr Švec a dovoluji si Vás oslovit za účelem zpracování podkladů pro mou praktickou část diplomové práce na téma „Kvalita života obyvatel venkovské obce“.

Dotazník je anonymní a poslouží pouze pro účely zpracování praktické části mé diplomové práce.

Na jednotlivé otázky odpovězte zakroužkováním příslušné varianty odpovědí, nebo vepište.

Děkuji za spolupráci.

1. Pohlaví

muž

žena

2. Věk

18–20 let

21–30 let

31-40 let

41-50 let

51-60 let

61-70 let

71let a více

3. Vzdělání

základní   vyučen(a)   středoškolské s maturitou   vyšší odborné
vysokoškolské

4. Stav

svobodný/svobodná

ženatý/vdaná

rozvedený/rozvedená

vdovec/vdova

5. Zaměstnání:

zaměstnanec v privátním sektoru

státní zaměstnanec

osoba samostatně výdělečně činná

mateřská/rodičovská dovolená

důchod

nezaměstnaný

jiné – student, brigádník

6. Místo, kde pracujete?

v obci

práce z domova

důchod

mateřská dovolená

nezaměstnaný

mimo obec:

a) práce do 15km vzdálenosti od obce

b) práce nad 16 km vzdálenosti od obce

7. Délka bydlení ve vesnici

do 10ti let   11-20 let   21-30 let   31let a více

8. Důvod pobytu právě v této vesnici

Narodil(a) jsem se zde

Přistěhovala se sem má rodina

Přestěhoval jsem se zde s/za rodinou

Oženil /vdala jsem se zde

Přestěhoval(a) jsem se sem kvůli většímu klidu

Přestěhoval(a) jsem se sem za zdravým vzduchem

Jiné.....

9. Žiji

v rodinném domě

v bytovém domě

v chatce

jinde.....

10. Co je pro mě nejdůležitější při životě v této obci? Lze uvést více variant odpovědí.

Rodina a rodinné vztahy

Prostředí, kde žiji

Vztahy mezi lidmi v lokalitě, kde žiji

Forma bydlení

Bezpečnost

Příroda

Čistý vzduch

Okolí vesnice

Možnosti turistického vyžití

Nižší náklady na život

Bydlení v místní venkovské komunitě

11. Vyhovuje vám styl života v obci?

ano   spíše ano   nevím   spíše ne   ne

12. Jaký je váš vzájemný vztah se spoluobčany?

s většinou dobrý
s většinou neutrální
s většinou špatný
nestýkám se s nikým

13. Jak hodnotíte přírodu a životní prostředí v obci?

velmi dobrá   dobrá   špatná   velmi špatná   nevím

14. Jak hodnotíte ekonomickou vybavenost obce?

velmi dobrá   dobrá   špatná   velmi špatná   nevím

15. Jak hodnotíte zájem vedení obce o své občany a o život v obci?

velmi dobré   dobré   špatné   velmi špatné   nevím

16. Jak hodnotíte vztahy mezi obyvateli obce?

velmi dobré   dobré   špatné   velmi špatné   nevím

17. Jak hodnotíte občanskou vybavenost obce? (obchod lékař, škola, školka, aj.).

obchod

velmi dobrá   dobrá   jako v jiných obcích   špatná   velmi špatná

lékař

velmi dobrá   dobrá   jako v jiných obcích   špatná   velmi špatná

školka, škola

velmi dobrá   dobrá   jako v jiných obcích   špatná   velmi špatná

18. Jaké je dopravní spojení do obce?

dobré   ucházející   špatné   velmi špatné

19. Jak často jezdí do vaší obce (a z obce) autobus?

několikrát za hodinu   každou hodinu   každé 2 hodiny   méně   jak
4 x denně

20. Jak hodnotíte možnosti sportovního vyžití v obci?

velmi dobré   dobré   neutrální   špatné   velmi špatné

21. Jak hodnotíte kulturní vyžití v obci?

velmi dobré   dobré   neutrální   špatné   velmi špatné

22. Jak hodnotíte rovnoměrnost konání akcí pro různé věkové skupiny?

akce jsou vyvážené
akce jsou konané spíše pro malé děti a rodiny s dětmi
akce jsou konané spíše pro mladé lidi
akce jsou konané spíše pro seniory
nevím, nesleduji to

23. Jaké spolky ve vaší obci působí? Lze uvést více variant odpovědí.

hasiči
myslivci
Klub rodičů při MŠ a ZŠ

Klub seniorů
sportovci – fotbalisté
sportovci – turisté
ekologický spolek
zahrádkáři
Místní akční skupina
jiné.....

24. Jste členem nějaké spolku?

ano   ne

25. Hodnotíte činnost spolků ve vaši obci jako pro občany důležitou?

ano   nevím   ne

**26. Zvolte oblasti, ve kterých došlo za posledních 5 let k pozitivní změně v obci.
Zvolte tři oblasti.**

rozvoj kultury
rozvoj sportu
rozvoj akcí konaných pro občany
rozvoj akcí určených pro komunikaci vedení obce s občany
rozvoj dopravní obslužnosti
rozvoj celkové občanské vybavenosti
rozvoj bydlení, nová výstavba
podpora občanské soudržnosti
podpora rozvoje dobrých vztahů mezi občany
podpora zemědělství
nové cesty
péče o zeleň
ekologické aktivity obce
rekonstrukce obecních budov

budování nových či rekonstrukce původních sportovišť
jiné.....

27. Zvolte oblasti, ve kterých došlo za posledních 5 let k negativní změně v obci.

rozvoj kultury
rozvoj sportu
rozvoj akcí konaných pro občany
rozvoj akcí určených pro komunikaci vedení obce s občany
rozvoj dopravní obslužnosti
rozvoj celkové občanské vybavenosti
rozvoj bydlení, nová výstavba
podpora občanské soudržnosti
podpora rozvoje dobrých vztahů mezi občany
podpora zemědělství
nové cesty
péče o zeleň
ekologické aktivity obce
rekonstrukce obecních budov
budování nových či rekonstrukce původních sportovišť
jiné.....

28. Svůj život na venkově hodnotíte jako kvalitní?

ano   spíše ano   nevím   spíše ne   ne

**29. Kdybyste měl možnost opětovné volby, zabydlel byste se v rámci naší země
opět v této obci nebo byste zkusil život někde jinde?**

ano, opět zde
nevím
někde jinde

30. Doporučil bych život na venkově svému nejlepšímu příteli?

ano   nevím   ne

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Příloha 2: Osnova rozhovoru ve zkoumaných obcích

Otázky pro obyvatele obce.....

1. Líbí se vám život na venkově?
2. Myslíte si, že jste spíše venkovský typ obyvatele, nebo městský typ obyvatele?
3. Co vám na životě na venkově vyhovuje?
4. Co vám na životě na venkově chybí?
5. Myslíte si, že je život na venkově náročnější? Např. z důvodu dojíždění do práce, k lékaři, za zábavou, z důvodu více práce (např. v domě, na zahradě), z důvodu větší občanské angažovanosti na akcích obce, spolků, co si občané neudělají sami, to obvykle nemají apod.
6. Jak vnímáte současné vesnice? Jedná se o již o moderní venkov, dostatečně občansky vybavený, kde probíhá neustále nová výstavba, žijí zde mladí lidé a celkově se venkov mění od zemědělství k modernějšímu způsobu života, kde je čas i pro zábavu a péči o všechny obyvatele obce? Anebo vnímáte vesnici za tradiční, strnulou, zaostalou? Samozřejmě záleží na typu vesnice, v republice existují stále oba dva typy venkova, záleží na lokalitě umístění a velikosti obce.
7. Považujete svůj život na venkově za kvalitní? A podle čeho kvalitu života vy osobně posuzujete?
8. Myslíte si, že vedení obce a její představitelé dělají pro vaši obec a její rozvoj skutečné maximum? Jsou to ti praví lidé na svém místě, kteří pro obec dýchají? Nebo to berou jen jako své povolání s výkonem nezbytně nutného a dál se o život obce nezajímají. To má také dle mého názoru vliv na tom, jak se občanům v obci žije.

9. V čem byste osobně zlepšil život v obci, kde žijete?

10. Myslíte si, že vaše děti nebo děti vašich dětí budou mít taky zájem o bydlení v obci nebo se vydají raději někam do světa, do města?

Příloha 3: Rozhovory s obyvateli zkoumaných obcí

1. Rozhovory s obyvateli Mezilesí:

První z dotazovaných obyvatel obce Mezilesí byla *žena ve věku 50 až 61 let*, která uvedla, že se jí život na vesnici líbí, horší je to s dostupností, život na vesnici považuje za náročnější než ve městě, je to však vyrovnáno či kompenzováno okolní přírodou a klidem. Vesnici považuje spíše za tradiční, i když vybavenost je lepší, než tomu bylo dříve, život na vesnici považuje za kvalitní, vedení hodnotí kladně, jak uvedla, obec je limitována rozpočtem. Děti žijí již mimo Mezilesí, a to v Praze, kde mají větší možnosti a asi se zde nevrátí.

Druhou dotazovanou byla *žena ve věku 71 let*, život na venkově se jí líbí, žije zde již dlouho, chybí jí v obci lékař, život je náročnější z hlediska nedostupnosti zaměstnání, tedy dojíždění, obci považuje za tradiční, a jak uvedla za zaostalou, vedení je dle ní na správném místě, neví, co by zde zlepšila a její názor je, že děti odejdou z obce určitě pryč.

Třetí respondentka byla *žena ve věku 51 až 60 let* (žena starosty obce), s životem na venkově je spokojena, považuje se za venkovský typ, líbí se jí zde hlavně okolní příroda a klid, chybí jí zde více kultury, život zde považuje za náročnější, obec a resp. venkov obecně považuje za tradiční, lékař a obchod je zde daleko. Kvalitní život zde je, ale je stále co zlepšovat, aby byl život zde ještě lepší. Jako žena starosty může potvrdit, že pro obec dělá vedení hodně, zlepšila by zejména vztahy mezi lidmi. Dcera určitě z obce odejde a syn se chce do obce se svojí rodinou vrátit.

Dalším respondentem byl *muž, pracující ve věku 50 až 60 let, pracující*, bydlel dosud ve městě v panelovém domě, na důchod se přestěhovali na venkov a považuje se spíše již za venkovský typ, je zde větší svoboda, prostor, chybí mu zde obchod. Život považuje za klidný, do zaměstnání to má jen 4 km do vedlejší obce a je tedy spokojený. Venkov považuje za tradiční, chybí vybavenost, ale na venkově se rozhodli žít a život zde považuje za kvalitní. Vedení se podle něj snaží, život by zde zlepšil zejména z hlediska vybavenosti, ale podle něj nejsou na to peníze. Děti dle něj na venkov nepůjdou, bydlí ve městě, vyrůstali ve městě.

Dalším z respondentů byl *muž ve věku 50 až 60 let*, pracující, s životem na venkově je spokojený, považuje se za venkovský typ, vyhovuje mu zde klid a pohoda, nic mu zde

nechybí, bydlení na venkově za náročnější nepovažuje oproti životu ve městě. Vesnici vnímá spíše jako tradiční, kvalitu života na vesnici posuzuje vzhledem k věku, vedení hodnotí kladně, život v obci by změnil z hlediska kulturního vyžití. Děti asi dle jeho názoru na venkově zůstanou.

Další respondentka byla **žena, studující, 18 let**, život na venkově se jí líbí, je venkovský typ, vyhovuje jí klid, přátelská atmosféra, všichni se znají, nechybí jí zde nic, život na venkově je sice náročnější. Je toho názoru, že když si někdo život na venkově vybere, tak s pracemi na domě, zahradě počítá. Venkov považuje spíše za tradiční, ale záleží na lokalitě, v níž obec je, v blízkosti města to může být lepší. V obci má rodinu, přátele, život na venkově je podle ní kvalitní, vedení obce dle ní dělá i více, než je potřeba, je spokojená a nic by zde nezlepšila. Vrací se do obce moc ráda (studuje v Třeboni), asi je těžko soudit, jestli její budoucí děti budou na venkově chtít bydlet, ale byla by ráda.

Následujícím dotazovaným respondentem **byl muž ve věku 51 až 60, podnikatel**, místní farmář, život na venkově se mu líbí, je venkovský typ, na životě na venkově mu vyhovuje svoboda, příroda v okolí, čistý vzduch, je zde však špatná obslužnost, dostupnost a život na venkově z toho hlediska považuje za náročnější. Současnou vesnici vnímá jako tradiční, pomalu se vylidňující, za negativum považuje tlak úřadů vůči podnikatelům, vedení hodnotí kladně, pracují dle svých možností, rozpočtu. Život by zde zlepšil z hlediska tlaku na podnikatele, kteří se rozhodnou podnikat. Myslí si, že děti budou některé v obci chtít zůstat a některé ne.

Žena, 54 let, pracující na otázky odpověděla, že na venkově se jí líbí, považuje se za venkovský typ, vyhovuje jí zde příroda, klid, životní prostředí, chybí jí zde možnost nakupování a kultura, život zde považuje za náročnější z hlediska dojíždění za lékařem zábavou atd., práci kolem domu či zahrady nepovažuje za negativum. Vesnice považuje za netradiční či moderní blízko města, tuto obec považuje spíše za tradiční, není zde tak velký rozvoj, výstavba apod. Život je kvalitní, ale zatím je schopna si dojet nakoupit, k lékaři apod., bude-li starší, tak to bude horší. Vedení obce hodnotí kladně v rámci možností. Zlepšila by zde kulturní vyžití, např. zájezdy, vstupenky do divadla, akce i pro důchodce, např. na nákupy apod. Děti se dle ní chtějí usadit v obci jiné, také malé.

Důchodce, věk 71 a více let - život na venkově se mu líbí, je venkovský typ, na vesnici vyrostl, vyhovuje mu zde klid, život zde považuje za kvalitní, ale chybí zde lékař. Venkov považuje za tradiční, v mnoha obcích dle něj zůstala opuštěná JZD, která ohrožují

děti apod. Vedení hodnotí kladně, jako lidi na správném místě, za hlavní považuje zdraví. Děti bydlí ve městě, ale na venkov se rády vrací.

Další z respondentů byla **žena ve věku 70 let, bývalá starostka** Mezilesí, v důchodu, život na venkově se jí nelíbí, i když se považuje za venkovský typ, ale myslí si, že se na vesnici zapomíná. Vyhovuje jí zde klid, ale zmínila také špatnou dostupnost autobusem, daleko je k lékaři, na úřady, starší lidé zde podle ní nemají perspektivu, život z toho důvodu považuje za náročnější nežli ve městě, ale práce kolem domu a na zahradě jí nevadí. Venkov považuje za tradiční a strnulý, život na venkově je dle ní i přesto krásný, co se týče vedení obce, tak jej hodnotí kladně, zlepšila by přístup úřadů. Její děti bydlí na vesnici, pochybuje ale, že by zde chtěla bydlet vnoučata.

Žena, důchodkyně ve věku 70 let vypověděla, že na venkově se jí líbí, je venkovský typ, na venkově jí vyhovuje ovzduší, zvířata, chybí jí zde prodejny, život ba venkově považuje za náročnější, vesnici obecně považuje za tradiční, život v obci Mezilesí považuje za kvalitní, s vedením obce je spokojená, děti na vesnici bydlet nechtějí.

Muž, 50 let, zaměstnaný - život na venkově se mu líbí, je venkovský i městský typ, vyhovuje mu zde klid, vzduch, chybí mu kulturní vyžití apod., život je zde náročnější, vesnici považuje za tradiční, i když se stav již zlepšuje. Zmínil obchod, který v Mezilesí dříve byl a již není, obslužnost žádná, špatná dostupnost. Za hlavní považuje zdraví, vedení hodnotí kladně, neví, co by v obci zlepšil, děti zde nechtějí bydlet, studují a bydlí jinde.

2. Rozhovory s obyvateli obce Cedoraz:

Prvním respondentem byl **muž ve věku nad 71 let, důchodce** – život na venkově se mu líbí, pracoval jako montér, byl neustále pryč, a tak si to teď užívá, jezdil po světě, považuje se za venkovský i městský typ, vyhovuje mu na vesnici všechno – hlavně klid. Zmínil zavření místní hospody, kde se lidé dříve scházeli. Kolem domu a na zahradě je práce stále dost, ale nestěžuje si, nepovažuje život na vesnici za náročnější než ve městě. Vedení se dle něj snaží, obnovují se silnice, je zde nová výstavba - cca 8 rodinný domů, byli zde přestěhovaní zdravotně postižení lidé. Zmínil spolek Cedoráček, kuželky, chybí mu zde kulturní vyžití, jako plesy, neudrzuje se sál atd. Za hlavní považuje zdraví, děti bydlí ve městě.

Dalším z respondentů byla **žena, 61 let, pracující**, život v Cedorazi se jí líbí, je venkovský typ obyvatele. Vyhovuje jí zde klid, zatím je soběstačná, obchod zde je, do

většího města to mají 5 km, není to tak moc, život na vesnici považuje za náročnější oproti životu ve městě. Vesnici považuje spíše za tradiční, i když se mnoho zlepšuje, kvalitu života posuzuje jako dostačující, má kde bydlet, má rodinu, více nepotřebuje. Vedení obce hodnotí kladně, ale ne všichni lidé jsou podle ní „vděční“. Za negativum považuje závist mezi lidmi, vylepšila by kulturní vyžití, zmínila zavřenou hospodu, kde se lidé více scházeli. Děti na venkově bydlet nechtějí.

Muž, důchodce, 65 let - na venkově se mu líbí, považuje se za venkovský typ, vyrůstal na venkově, vyhovuje mu zde příroda, zahrádka, nic mu nechybí. Náročnější život na vesnici je, ale je soběstačný, což je výhoda. Venkov je podle něj tradiční i moderní, staví se zde, život na vesnici je podle něj kvalitní, s vedením obce je spokojený. Zlepšil by zde kulturní vyžití, také on zmínil zrušenou hospodu. Děti zde zatím žijí, ale záleží na dostupnosti zaměstnání apod.

Ženě – důchodkyni ve věku 70 let se v obci líbí, vedení se stará o zlepšení podmínek a zvyšování kvality, nechybí jí zde nic. Život na venkově považuje za náročnější, do města jezdí nerada, obchod zde je, ve městě by bydlet nemohla. Nic by nezlepšila, děti jsou na venkově spokojené, syn bydlí na zdejší bytovce a druhý s rodiči v rodinném domě v obci.

Dalším dotazovaným respondentem **byl invalidní důchodce, 60 let**, na vesnici je moc spokojený, je venkovský typ, je zde pohoda a klid, náročnější život na vesnici podle něj není, mnoho lidí se na venkov z města stěhuje, venkov považuje za moderní, vedení hodnotí kladně, nezlepšil by nic, děti bydlí ve městě.

Žena, 67 let, důchodkyně - líbí se jí zde, je venkovský typ obyvatele, do města nechce, vyhovuje jí zde všechno, nechybí jí nic, za náročný život na vesnici nepovažuje, práci má přímo ve vsi, život v obci za kvalitní považuje, s vedením má špatné zkušenosti, důvod nezmínila. Nic by na životě v obci neměnila, děti bydlí v obci a ve městě.

Důchodci ve věku nad 71 let se na venkově líbí, je již venkovský typ, vyhovuje mu zde ovzduší, příroda, nechybí mu zde nic. Náročnější život dle něj na vesnici je, obec považuje za moderní, je vybavená, život je zde kvalitní, vedení dle něj maximum nedělá pro zlepšení kvality života v obci, zda děti v obci zůstanou neví.

Respondent - **invalidní důchodce, 63 let** vypověděl, že se mu život na venkově v obci líbí, je mu jedno, kde žije, zda ve městě nebo na venkově, s vedením obce je spokojený, na vesnici by ze svého pohledu nezměnil nic, život zde považuje za kvalitní, neshledává žádný rozdíl se životem na vesnici.

Dotazovaná *žena, 70 let* žije v obci celý život, je venkovský typ, vyhovuje jí zde příroda, okolí, přátelší lidé, chybí jí zde větší zásobování v obchodech, náročnější dle ní život na vesnici je, vesnici vnímá jako modernější, modernizuje se, život na vesnici za kvalitní považuje, má zde celou rodinu v okolí, s vedením obce je spokojená napůl, mohlo by se dle ní dělat více, nezlepšila by zde asi nic, děti chtějí zůstat v obci.

3. Shrnutí odpovědí respondentů z obou obcí v rámci provedených rozhovorů:

Otázka č. 1: Líbí se vám život na venkově, jste zde spokojen/a?

Většina respondentů odpovídala, že je s životem na venkově spokojena. Rozhovory byly provedeny s obyvateli zejména ve věkové skupině 50 let a výše, v obci Mezilesí byl proveden rozhovor také s manželkou starosty obce, která uvedla, že by zlepšila vztahy mezi lidmi. Je zřejmé, že jiný pohled na fungování obce a na zajišťování potřeb obyvatelstva má odlišný člověk, který je svým způsobem v dění a ví, co práce ve vedení obce obnáší, jiný názor budou mít obyvatelé obce. Lidé na vesnici spolu většinou vycházejí, i když drobné spory se jistě najdou a musí řešit, jde však spíše o výjimky. Pokud vedení obce někomu nevyhoví, pak je zřejmé, že od něj bude mít vedení obce spíše negativní hodnocení, než je tomu u občana, kterému obec v určitých záležitostech vyhověla. Jak se říká, nedá se vyhovět všem a ve všem.

Otázka č. 2: Myslíte si, že jste spíše venkovský nebo městský typ?

Většina dotazovaných se považuje za venkovský typ, několik z nich uvedlo, že jsou „tak napůl“, tedy městský i venkovský, jednalo se o přistěhovalé obyvatele. Někteří lidé se zde narodili a vyrůstali zde, založili zde rodiny, vychovávají zde své děti, někteří se zde přistěhovali v pozdějším věku za klidnějším životem a dostupností přírody na důchod.

Otázka č. 3: Vyhovuje vám život na vesnici?

Respondenti vypovídali, že život na vesnici jim vyhovuje, což je logické, protože na vesnici bydlí, žijí zde, někdo déle, někdo kratší dobu. Asi polovina respondentů uvedla, že jejich děti buď na vesnici ještě žijí nebo se hodlají se svými rodinami do obce vrátit anebo zůstávají ve městě, kde mají větší možnosti v oblasti pracovního uplatnění, vyšší ohodnocení, větší kulturní vyžití, dostupnost zdravotní péče, děti dostupnost vzdělání, dále pak kulturní a sportovní vyžití.

Otázka č. 4: Co vám na vesnici chybí?

Jak vypovídali respondenti, tak na venkově chybí dostupnost služeb, např. obchod, dále je to dojíždění do práce, za zdravotnickou péčí, za kulturou. Zejména v obci Mezilesí není obchod, v Cetorazi je zavřená místní hospoda, ani v jedné z obcí není lékař. Více spolků či zájmových sdružení je v Cetorazi, a tedy i větší počet kulturních a jiných akcí. V obou obcích byl však dotazovanými respondenty zmiňován právě nedostatek kulturního vyžití. V obci Cetoraz je zřejmě také více možností pracovního uplatnění, provedla se zde nová výstavba, obec se modernizuje a dá se říci, že obyvatelé Cetorazi projevovali více spokojenosti s kvalitou života v obci než je tomu u dotazovaných respondentů v obci Mezilesí.

Otázka č. 5: Co byste v životě na vesnici změnil/a?

Respondenti vypovídali, že by změnili např. vzájemné vztahy obyvatel, kulturní vyžití nebo zajištění např. vstupenek do divadla do nejbližšího města nebo zajištění nákupů ve městě pro lidi důchodového věku apod. Jak je zmíněno již výše, v obci Mezilesí chybí obchod, v obci Cetoraz byla zmiňována zavřená hospoda.

Otázka č. 6: Myslíte si, že se život na vesnici za poslední desetiletí změnil?

Jak uváděli někteří z respondentů, současnou vesnici považuje převážná většina z nich za tradiční venkov, ale jak mnozí uváděli, tento názor vyplývá z života v obci Mezilesí či Cetoraz, dle jejich názoru považují někteří za moderní vesnice ty, které jsou v blízkosti měst, kde je také větší dostupnost služeb, lékaře, kulturního i sportovního vyžití, větší možnosti nakupování a lidé odsud nemusí do města dlouho dojíždět. Záleží tedy na lokalitě, ve které se vesnice nachází. Na druhou stranu však respondenti uváděli, že blízkost některých obcí u velkých měst je vykoupena např. ztrátou klidu.

Otázka č. 7: Jak hodnotíte život na vesnici z hlediska kvality?

Většina obyvatel vybraných obcí považuje současný venkov za vhodné místo k životu, co se týče kvality života na vesnici, pak respondenti shodně ve většině případů uváděli problémy zejména v oblasti dojíždění do zaměstnání, za lékařem, na nákupy anebo dojíždění dětí do škol, ale také za kulturním vyžitím apod. Menšina z dotazovaných respondentů nehodnotila příliš kladně vedení obce, většinou byli dotazovaní respondenti s činností vedení těchto dvou obcí spokojeni.

Otázka č. 8: Jak jste spokojen/a s vedením obce?

Dle odpovědí respondentů jsou spokojeni s vedením obce a s činností zastupitelstva více obyvatelé obce Mezilesí, lze tak soudit podle odpovědí dotazovaných respondentů a

respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, a lze se jen dohadovat, zda by výsledky byly odlišné, pokud by se ať už formou rozhovorů anebo formou dotazníků zúčastnili výzkumného šetření všichni místní obyvatelé obce Mezilesí a obce Cetoraz.

Je známo, že není možné vždy a ve všem vyhovět všem, obyvatelé obou obcí vyslovili s vedením obce spokojenost, která je odvislá dle názorů respondentů také od výše rozpočtu obce, co někteří obyvatelé vedení obcí vytýkali je již menší starost o kulturní vyžití v těchto obcích, kdy by bylo možné podnikat více společných akcí apod.

Otázka č. 9: Čím byste zlepšila život v obci?

Na tuto otázku odpovídali respondenti vesměs ve smyslu zlepšení nakupovacích možností, v Obci Cetoraz si stěžovali např. na zavření místní hospody apod. Je zřejmé, že např. zřízení zdravotnického zařízení v obcích s tak malým počtem obyvatel není možné a pro lékaře není v současné době lukrativní ani ekonomicky myslitelné otvírat si zde ambulanci. Dle názoru jednoho z respondentů by neměl být vyvíjen tlak na podnikatele, kteří by v těchto dvou obcích rádi podnikali.

Otázka č. 10: Myslíte si, že děti nebo děti vašich dětí budou žít na venkově anebo vyhledají k životu bydlení ve městě?

Většina dotazovaných respondentů uvedla, že si nemyslí, že by děti chtěly na venkově bydlet. Někteří uvedli, že děti bydlí v současné době ve městě, kde je lepší dostupnost všech typů škol, lepší možnosti pracovního uplatnění, lepší dostupnost do zaměstnání, kulturní či sportovní vyžití a další vymoženosti městského typu bydlení, jako je např. menší náročnost na údržbu bydlení apod., někteří uvedli, že i když v současné době bydlí jejich dítě či děti s rodinou ve městě, chtějí se později do své rodné obce vrátit, někteří lidé zvolili venkovský typ bydlení právě až v pozdějším věku a jejich děti zůstaly ve městě. Většina však uvedla shodně, že děti daly nebo určitě dají přednost bydlení ve městě.

Příloha 4: Vyhodnocení dotazníků ve zkoumaných obcích

OtázeK v dotazníku bylo celkem třicet, kdy respondenti vybírali vždy pouze jednu možnost z nabízených odpovědí, pouze u otázky č. 26 týkající se výběru

Otázka č. 1: Pohlaví respondenta

- zastoupení žen a mužů – respondentů bylo vyrovnané, odpovídalo celkem 25 mužů a 28 žen, pohlaví respondentů pro cíl této práce není až tak důležitý, i když z určitého míry může pohled na kvalitu života na vesnici výsledky výzkumného šetření ovlivnit, ženy mohou mít např. z hlediska občanské vybavenosti vyšší nároky, než je tomu u mužů, kteří mohou preferovat např. spíše sportovní vyžití, ženy budou mít zřejmě jiný pohled na otázku trávení volného času dětí v kolektivu svých vrstevníků apod.

Otázka č. 2: Věk respondenta, který byl rozdělen od 18 do 20 let a poté v rozmezí co deset let věku až po věkovou kategorii do 71 let a více

- co se týče věkové kategorie respondentů, pak nejvíce bylo zastoupeno respondentů ve věku 51 až 60 let, ale dá se konstatovat, že odpovídaly všechny zadané věkové kategorie uvedené v dotazníku. Mladí lidé či mladé rodiny mají na dostupnost např. mateřské či základní školy, občanské vybavenosti i dostupnosti obce MHD do větších měst v okolí jiný pohled, než je tomu u starších párů, které se již věnují zahradičení a hluk velkoměsta spíše nevyhledávají a v obci jsou již déle a lépe „zabydlení“ či mohou být na život na venkově již více zvyklí.

Otázka č. 3: Vzdělání respondenta (od vyučen po vysokoškolské vzdělání)

- jak vyplývá z výsledků dotazníkového šetření, většina dotazovaných respondentů má střední vzdělání s maturitou či vyšší odborné vzdělání, s vysokoškolským vzděláním odpovídalo na dotazy v dotazníku celkem 7 respondentů. Z tohoto výzkumného vzorku nelze udělat přesný obraz vzdělanosti obyvatel obce Mezilesí a Cětov. Lidé na venkově mají k sobě blíže, jednotlivé rodiny se vzájemně znají, panují zde sousedské vazby, což přispívá k určité vzájemné motivaci (např. jejich syn vystudoval na inženýra, ty si uděleš taky školu, ať máš lepší vzdělání a lepší uplatnění na trhu práce atd). I dosažená úroveň vzdělání může mít na hodnocení kvality života na vesnici vliv, z těchto dvou obcí musí lidé za vzděláním a dalším

vzděláváním do větších měst v okolí, mohou mít tedy také vyšší nároky, mohou mít více srovnání s životem ve městě.

Otázka č. 4: Rodinný stav respondenta (svobodný/á, ženatý/vdaná, rozvedený/á, vdovec/vdova)

- většina dotazovaných respondentů je ve stavu ženatý/vdaná. Jak známe z praxe, na venkově se lidé více znají, žije zde i několik generací rodin a rodinné vazby jsou zde více udržované, než je tomu ve městech, při větších vzdálenostech rodin od sebe apod. Lze tedy říct, že lidé na venkově více dbají na fungování rodin, toto by však stálo zmapovat a vyhledat příp. studie, zda je toto tvrzení již nějakým výzkumným šetřením potvrzeno nebo nikoli. Je však pravdou, že vesnice jsou místem udržování lidových tradic a zvyků, a to i co se týče např. svatebních obřadů či hostin.

Otázka č. 5: Zaměstnání respondenta (privátní/státní sektor, OSVČ, mateřská či rodičovská dovolená, důchodce, student, brigádník, práce z domova, nezaměstnaný, vzdálenost dojíždění, a to do 15 km a nad 16 km od obce)

- jak uváděla většina respondentů, pak pracuje v privátním či státním sektoru, jsou tedy zaměstnanci, a to převážně v okolních obcích či větších městech, musí tedy za práci každodenně dojíždět, většinou vlastními automobily anebo místní dopravou, kdy častost dopravního spojení bývá často obyvateli kritizována.

Otázka č. 6: Vzdálenost dojíždění, a to do 15 km a nad 16 km od obce)

- dojíždění za zaměstnáním je z obce Mezilesí i Cětoraž ve větší vzdálenosti než 30 km. Tento faktor uváděla většina respondentů také při rozhovorech, tedy že je nutno za práci každodenně dojíždět, což může být i z hlediska ekonomického pro mnohé jedince i rodiny náročné, i když je možné využít některé poskytované slevy na meziměstskou dopravu. Lze zde zmínit i faktor času, který obyvatelé stráví cestou do a ze zaměstnání včetně čekání na spoje.

Otázka č. 7: Délka bydlení respondenta v obci (Mezilesí, Cětoraž), a to do 10 let, od 11 do 20 let, 21 až 30 let a 31 let a více

- u této otázky a odpovědí respondentů je zřejmé, že většina z dotazovaných bydlí jak v obci Mezilesí, tak i v Cětoraži v době mezi 20 až 30 let, jde tedy o delší časové údobí v životě člověka a odpovídá to i odpovědím v rozhovoru, kdy respondenti

uváděli, že se považují spíše za venkovany nežli za městský typ člověka. Z praxe známe, že lidé, kteří se na venkov odstěhují zde většinou, zvláště v dnešní uspěchané době, zůstávají na trvalo, pokud jim to dovolují pracovní povinnosti a dojíždění do zaměstnání či za podnikáním v případě OSVČ a dalších není ve velké vzdálenosti od domova, pak postrádá pobyt na venkově zcela smysl, tj. pokud jsou lidé stejně po většinu dne ve městě a chodí se do svých rodinných domů na venkov pouze vyspat a tráví zde pouze víkend, a to ještě ne vždycky.

Otázka č. 8: Důvod pobytu respondenta v obci (Mezilesí, Cětovaz), tj. narození v obci, přistěhování za rodinou, za zdravým ovzduším, oženil se zde/vdala se zde či jiný důvod

- z odpovědí respondentů vyplývá, že většina z nich se v obci narodila a zůstala zde i se svojí nynější rodinou. Vazby k rodné obci jsou v mnoha případech výrazným faktorem při rozhodování se o bydlení a dalším budoucím životě jedince či mladé rodiny. I v současné době se rodné domy dědí na děti anebo mladé rodiny bydlí s rodiči, kteří již potřebují v pokročilém věku pomoc a podporu z důvodu nesoběstačnosti. Navíc je mnoho lidí, které v obci znají od dětství, jsou zde pevnější přátelské či sousedské vazby, což může být jedním z rozhodujících faktorů, zda v obci zůstat nebo se odstěhovat a začít svůj nový život ve městě anebo příp. v jiné obci blíže většího města.

Otázka č. 9: Způsob bydlení respondenta, tj. rodinný dům, chata či bytový dům

- dotazovaní respondenti bydlí v rodinných domech, pouze jeden uvedl jako své obydlí chatu, což udává už samotný pojem venkov, ke kterému patří vesnická stavení, rodinné domy či vily. V posledních desetiletích se tradiční vesnice změnily, lidé si opravili své příbytky, investovali do bydlení i do úpravy okolí domů, vynaložili mnoho fyzických i psychických sil na zvýšení úrovně bydlení na vesnici, platí to také o vybraných obcích. I když se může zdát, že tyto obce jsou malé co do počtu obyvatel, lidé se zde o své domy i zahrady vzorně starají a bylo by spíše ostudou nemít upravený dům a jeho okolí či zahrádku.

Otázka č. 10: Co je z hlediska života v obci pro respondenta nejdůležitější (tj. rodina, prostředí, mezilidské vztahy, forma bydlení, turistické vyžití, nižší náklady než při životě – bydlení ve městě a další

- na tuto otázku odpovídali respondenti různě, využili celou škálu možností odpovědí, nejvíce však byl udáván jako nejdůležitější aspekt, proč na venkově lidé v těchto obcích žijí rodinu, okolní prostředí či přírodu a klid. Jsou to faktory, kvůli kterým se lidé na venkov do blízkosti přírody a klidnějšího prostředí, než je město stěhují, stavějí si zde domy a děti, pokud odrostou sice většinou musejí za vzděláním a později prací dojíždět, ale mnoho jich na venkově zůstává nebo se sem později vrací, a často do svých rodných domů, např. z důvodu péče o své stárnoucí rodiče, většinou již se svou vlastní rodinou, jak bylo uvedeno již výše.

Otázka č. 11: Vyhovuje respondentovi styl života v obci (ano, spíše ano, nevím, spíše ne, ne aj.)

- dotazovaným respondentům život na vesnici ve vybraných obcích Mezilesí a Cetoraz vyhovuje, i když větší spokojenost projevovali v rámci provedených rozhovorů spíše obyvatelé obce Mezilesí, a to i s vedením obce a jeho činností. Pokud se někdo pro život na venkově rozhodne, pak zde většinou zůstává. Z praxe se nedá říct, že kdo se narodí na venkově, tak že zde zůstává a naopak, že ten, kdo se narodí ve městě zůstává městským typem. Může se stát, že lidé, kteří se narodili a vyrůstali na venkově touží po městském životě a lidé, kteří se narodili a vyrůstali ve městě touží naopak po klidném životě na venkově, po klidu a okolní přírodě. Je také skupina lidí, kteří se ve městě narodili a život na venkově si představit nedovedou a jsou lidé, kteří na venkově vyrostli a nedovedou si představit, že by kdy měli žít a bydlet v rušném městě. Je zřejmé, že život na venkově a ve městě je odlišný, na venkově jsou udržovány různé zvyklosti a tradice více než ve městech. Města jsou anonymní, na vesnici se lidé více znají, mají k sobě blíže.

Otázka č. 12: Vzájemný vztah občanů v obci (Mezilesí, Cetoraz) z hlediska respondenta, tj. velmi dobré, dobré, špatné, nevím apod.

- vzájemné vztahy obyvatel obou vybraných obcí považují respondenti za velmi dobré či dobré, objevily se i odpovědi, že jsou vztahy špatné, a to v Mezilesí. Je to dáno tím, že ne vždy obec všem a ve všem vyhoví, může docházet k různým nedorozuměním apod., což je lidské a při vzájemném soužití a komunikaci přirozené, je však nutno stávající problémy včas řešit a snažit se dobré sousedské vztahy udržovat či zlepšovat.

Otázka č. 13: Hodnocení životního prostředí v obci a blízkém okolí respondentem (velmi dobré, dobré, špatné apod.)

- zde odpovídali respondenti obou obcí na danou otázku kladně (velmi dobré, dobré), a zdá se, že z hlediska života na venkově by byla ve většině českých obcí asi podobná odpověď, i když výjimky se určitě najdou a špatné životní prostředí v okolí některých českých vesnic také. Obec Mezilesí a Cetoraz leží cca 100 km jihovýchodně od Prahy.

Otázka č. 14: Hodnocení ekonomické vybavenosti obce (Mezilesí, Cetoraz) respondentem (velmi dobré, dobré, velmi špatné apod.)

- hodnocení ekonomické vybavenosti obcí hodnotili respondenti jako spíše nedostačující, např. v obci Cetoraz byla zrušena i hospoda, naopak v obci Mezilesí chybí obchod a není zde téměř žádná občanská vybavenost snad kromě pošty. Je faktem, že mnoho rodin z odlehlejších obcí od větších měst si nedovedou svůj život na vesnici představit bez automobilu, se kterým se dopravují do zaměstnání, odváží své děti do mateřské či základní, příp. střední nebo vysoké školy, vozí domů větší nákupy.

Otázka č. 15: Hodnocení vedení obce z hlediska zájmu o své občany a o život v obci z pohledu respondenta (velmi dobré, dobré, špatné apod.)

- hodnocení vedení obce, tedy zastupitelstva obce, starosty je většinou obyvatel dobré či velmi dobré. Je zřejmé, že respondenti si práce starostů a ostatních členů zastupitelstva váží, přesto se však najdou i jedinci, kteří s činností vedení obce není spokojeno. Podrobnější popis hodnocení vedení obce bylo možné udělat v případě rozhovorů s respondenty (viz. níže).

Otázka č. 16: Hodnocení vzájemných vztahů mezi obyvateli obce (Mezilesí, Cetoraz) z pohledu respondenta (výběr z odpovědí stejné jako viz. výše)

- vzájemné vztahy mezi obyvateli obce Mezilesí a mezi obyvateli obce Cetoraz hodnotili respondenti jako dobré či velmi dobré. Většina obyvatel se vzájemně zná, znají se celé rodiny a lidé se zde snaží udržovat co nejlepší vztahy, pomáhat si a v případě potřeby si vycházet vstříc. Přesto např. starostka obce Mezilesí uvedla, že by se vzájemné vztahy v obci daly zlepšit.

Otázka č. 17: Hodnocení občanské vybavenosti obce (výběr z odpovědí stejné jako viz. výše)

- co se týče občanské vybavenosti, respondenti ji hodnotili vesměs kladně (převážně dobrá), obce se nacházejí v okrese Pelhřimov, v kraji Vysočina. Obyvatelé obce Cetoraz si např. stěžovali na uzavření místní hospůdky. Obě obce jsou od sebe vzdáleny cca 14 km. Blíže k městu Pelhřimov či Pacov se nachází obec Cetoraz, která je také větší co do počtu obyvatel. Respondenti měli na výběr z více možností, tj. spokojenost z hlediska nákupních možností (obchod), dostupnosti zdravotní péče (lékař), péče o děti (školka), kdy tyto uváděli ve svých odpovědích nejčastěji.

Otázka č. 18: Hodnocení dopravního spojení do obce (Mezilesí, Cetoraz), (výběr z odpovědí stejné jako viz. výše) dle názoru respondenta

- zde se respondenti v odpovědích různili, někteří hodnotili dopravní spojení z obce do nejbližšího města (Pelhřimov) jako velmi dobré či dobré, někteří jako špatné nebo velmi špatné. Je zřejmé, že dojíždění do zaměstnání či za většími nákupy (spotřební zboží, ošacení, obuv, stavební materiál a další) nebo za službami (opravny, autoservis a další) je z venkova složitější a delší. Obyvatelé těchto dvou obcí jsou odkázáni převážně na vlastní dopravu (automobil), příp. na autobusovou (příp. vlakovou dopravu). Např. vyhledaný spoj prostřednictvím serveru IDOS.cz je z Pelhřimova ve 14. 48 hod. autobusem, kdy je nutno přestupovat a cesta trvá 1 hod. 17 min. (dopravce ICOM transport a.s., ČAD Blansko a.s. a další). Je zřejmé, že ani ve špičce, kdy se lidé vracejí do odlehlých obcí ze zaměstnání a děti ze škol není doprava do Mezilesí zajištěna kvalitně.

Otázka č. 19: Hodnocení časového intervalu spojení do obce (autobusová doprava) z pohledu respondenta (výběr z odpovědí stejné jako viz. výše)

- jak vyplynulo z odpovědí na otázku hodnocení časového intervalu dopravního spojení mezi obcemi a např. Pelhřimovem či Pacovem, přes veškerou snahu dopravců (viz. výše) nejsou obyvatelé s dopravní dostupností do zaměstnání či do škol spokojeni a není divu. Souvisí to s odpovědí respondentky v rámci provedeného rozhovoru, která uvedla, že pokud je nyní mobilní a může využívat osobní automobil k přepravě do města, pak je vše v pořádku, ale jak uvedla, nedovede si

představit, až tuto možnost již mít nebude a neví tedy, jak se pak do města např. k lékaři dostane bez pomoci druhých.

Otázka č. 20: Hodnocení sportovního vyžití v obcích Mezilesí a Cětovaz respondenty (výběr z odpovědí stejné jako viz. výše)

- z hlediska sportovního vyžití jsou obyvatelé těchto dvou obcí vesměs spokojeni, zorganizovat jakoukoliv sportovní aktivitu není zřejmě složité, přesto ale byly v rámci rozhovorů připomínky k nedostatku společných akcí.

Otázka č. 21: Hodnocení kulturního vyžití z pohledu respondenta (výběr z odpovědí stejné jako viz. výše)

- s hodnocením kulturního vyžití obyvatel obcí Mezilesí a Cětovaz je to již ze strany respondentů horší, což vplynulo i z rozhovorů s dalšími respondenty – obyvateli těchto dvou obcí. Zde je situace poměrně složitá, do tak malých obcí je těžké „dostat“ nějaké divadlo apod., kulturní vyžití závisí zejména na aktivitách samotných obyvatel (např. pořádání plesu, akce k různým svátkům – Vánoce, Velikonoce, Den dětí apod.).

Otázka č. 22: Hodnocení rovnoměrnosti konání akcí pro různé věkové skupiny (vyvážené, jen pro mladé, jen pro seniory apod.)

- na tuto otázku odpovídali respondenti převážně kladně, pokud jsou některé akce v obcích již konány, pak se snaží obec či ostatní pořadatelé (např. myslivci, hasiči apod.) konání akcí uspořádat v průběhu roku rovnoměrně pro všechny věkové kategorie. Pořádání akcí však není zřejmě v obou obcích pravidelné a časté.

Otázka č. 23: Činnost spolků v obci (Mezilesí, Cětovaz), tj. hasiči, turisté, zahrádkáři a další

- činnost spolků v obou obcích je hodnocena respondenty velmi kladně. Tyto spolky (uvedeno výše) konají různé akce, otázkou je, zda se jich účastní pouze členové nebo i obyvatelé obcí.

Otázka č. 24: Členství v nějakém spolku (ano/ne)

- většina respondentů není členem spolku v obci, více je členů spolků v obci Mezilesí, a to žen (viz. výše).

Otázka č. 25: Hodnocení důležitosti činnosti spolků pro občany obcí Mezilesí a Cedoraz z pohledu respondentů

- z hlediska respondentů je činnost spolku důležitá, odpovídaly kladně zejména ženy. Je to dáno zaměřením spolků v dané obci.

Otázka č. 26: Oblasti, ve kterých došlo v posledních pěti letech v obci Mezilesí a Cedoraz ke zlepšení (respondenti měli ke zvolení tři možnosti z nabídnutých, jednalo se např. o rozvoj kultury, sportu, dopravní obslužnosti a další) z pohledu respondenta

- respondenti vybírali nejvíce zlepšení vzájemných vztahů, sportovní vyžití, což je odvislé od vzdálenosti obce, od možností kulturního vyžití, které v obou obcích zajišťují spíše spolky v nich působící (hasiči, zahrádkáři apod.).

Otázka č. 27: Oblasti, ve kterých došlo naopak v posledních pěti letech v uvedených obcích ke zhoršení (např. v oblasti bydlení, občanské soudržnosti a dalších) z pohledu respondenta

- respondenti odpovídali různě, byly využity všechny možnosti v dotazníku a nelze přesně říct, která oblast je hodnocena lépe a která hůře. Asi je možné zlepšení ve všech z nich.

Otázka č. 28: Hodnocení kvality života na venkově (ano, ne, spíše ano apod.)

- odpovědi respondentů byly někde uprostřed, někdo hodnotí kvalitu života na vesnici kladně, jiný záporně, je to dáno zřejmě i věkem, vzdáleností do zaměstnání a dalšími faktory, které hodnocení kvality života na vesnici z hlediska místních obyvatel ovlivňují.

Otázka č 29: Opětovná volba života v obci Mezilesí či Cedoraz nebo volba jiné obce, regionu apod. (opět zde, někde jinde, nevím)

- v případě této otázky byly voleny odpovědi opět zde či někde jinde, které byly celkově vyrovnané, zejména ženy by volili místo k životu v jiné obci, a to ženy z Mezilesí. Lze se domnívat, že i přes veškerou snahu vedení obce o zkvalitňování života na vesnici není v jeho silách udržet zde zejména mladou generaci, která vidí

zejména v nedostupnosti služeb a dojíždění do větších měst za prací apod. největší problém. Složitě je to zejména u rodin s dětmi.

Otázka č. 30: Doporučení života na venkově nejlepšímu příteli, blízkému ze strany respondenta (ano, ne, nevím)

- vesměs by ve většině případů lidé žijící v obci Mezilesí i v obci Cetoraz bydlení na venkově v těchto obcích svému nejlepšímu příteli či blízkému doporučili, a to i přesto, že by bylo i mnoho věcí či skutečností, které by změnili či zlepšili.